

1.pielikums
Metodikai projektu iekļaušanai
IKT mērķarhitektūrā v4.0
“Detalizētā projekta apraksta veidlapa”

Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēma

Detalizētais projekta apraksts

Ekonomikas ministrija
Centrālā statistikas pārvalde

Satura rādītājs

Satura rādītājs	2
Termini un saīsinājumi	9
1. Problēmas apraksts	10
1.1. Projekta jomas aktualitāte	10
1.2. Problēmu apraksts	12
2. Projekta mērķi un sasniedzamie rezultāti	15
Projekta rezultāta rādītāji.....	16
Rezultāta rādītāju sasniegšanas pasākumi.....	17
Projekta rezultāta vīzija	17
3. Risinājuma apraksts.....	18
3.1. Publiskās pārvaldes procesi, pakalpojumi un to normatīvais regulējums	19
3.2. Dati	28
3.3. Programmatūra	30
3.4. Infrastruktūra	30
3.5. Mijiedarbība ar pašvaldībām un sadarbspēja ar Eiropas Savienības dalībvalstīm un Eiropas Komisijas institūcijām	31
4. Projekta ieguldījums SAM rezultātu rādītājos un projekta sociālekonomiskā indikatīvā lietderība	31
5. Projekta darbības, laika plāns un izmaksas	36
Projekta darbību īstenošanas laika grafiks.....	36
5.2. Projekta izmaksu sadalījums	37
6. Projekta organizācija un pārvaldība	38
7. Projekta ierosināšana un kontaktpersonas.....	40

Projekta apraksts (kopsavilkums)

Projekta mērķis ir izveidot preču ārējās tirdzniecības statistikas (ĀTS) datu apstrādes sistēmu VIESIS (Vienotā Importa Eksporta Statistiskās Informācijas Sistēma), kas:

- 1) būs balstīta uz savstarpēji saistītu moduļu sistēmu, optimizējot esošos darbības procesus;
- 2) izveidos jaunus, efektīvus, un modernus sistēmas funkcionalitātes risinājumus, lai apstrādātu un analizētu no citām dalībvalstīm saņemtos mikrodatu par preču eksportu;
- 3) paaugstinās kopējo Centrālās statistikas pārvaldes (Pārvaldes) darbības efektivitāti, uzlabojot datu vākšanas, apstrādes, analīzes un izplatīšanas iespējas;
- 4) ļaus izmantot papildu datu avotus (no citām dalībvalstīm saņemto informāciju par preču eksportu uz Latviju), samazinot Intrastat (Preču ārējās tirdzniecības statistika starp dalībvalstīm) respondentu noslodzi un vienlaikus saglabājot ārējās tirdzniecības statistikas datu kvalitāti.

Darbības projekta mērķu sasniegšanai:

Lai risinātu esošās situācijas problēmas un sasniegtu noteiktos Projekta mērķus, tiks veidota jauna Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēma "VIESIS", kura sastāvēs no savstarpēji saistītiem moduļiem. Šī sistēma nodrošinās efektīvāku, ātrdarbīgāku preču ārējās tirdzniecības statistikas nodrošināšanai nepieciešamo datu apstrādi, datu vākšanas, analīzes un izplatīšanas iespējas, ieskaitot mikrodatu par Eiropas Savienības (ES) iekšējās preču tirdzniecības eksportu sagatavošanu un nosūtīšanu. Optimizējot statistikas datu sagatavošanas procesus, sistēmā, kur tas iespējams un ir lietderīgi, tiks ietverta procesu un procedūru automatizācija, lai ietaupītu laiku uz regulāri veicamām darbībām.

Projekta gaitā tiks pilnveidoti vai izveidoti no jauna šādi procesi: ĀTS datu vākšana, ĀTS datu apstrāde, analīze un sagatavošana izplatīšanai un publicēšanai, ĀTS mikrodatu apmaiņas nodrošināšana ar citām dalībvalstīm, izveidojot vienotu uz savstarpēji saistītiem moduļiem balstītu Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmu.

Projekta rezultāta rādītāji:

	Rezultāta rādītājs	Mērvienība	Sākotnējā vērtība	Sasniedzamā vērtība 2 gadus pēc projekta beigām	Sasniedzamā vērtība 3 gadus pēc projekta beigām
1.	Jaunā preču ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēma nodrošina preču ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādi, analīzi, publiskošanu saskaņā ar normatīvo aktu prasībām	%	0%	100%	100%
2.	No citām dalībvalstīm saņemto mikrodatu par preču eksportu vērtības izteiksmē izmantošanas	%	0%	10%	20%

	īpatsvars importa datu kompilēšanai *				
3.	Uz Eurostat nosūtāmo publicējamo datu kopu sagatavošana un validēšana atbilstoši ISO 17369:2013 standartam (SDMX)	%	0%	100%	100%
4.	Oficiālo paziņojumu, kuri attieksies uz Paziņošanas likumu, nosūtīšana respondentiem, kas pieslēgušies Publiskās pārvaldes dokumentu pārvaldības sistēmu integrācijas vides (DIV) sistēmai	%	0%	100%	100%
5.	Intrastat respondentu patērētais laiks pārskatu aizpildīšanai (importa plūsmai)	stundas gadā	261 000	203 000	159 500
6.	Pārvaldes resursu patērētais laiks Intrastat pārskatu vākšanai un apstrādei (importa plūsmai)**	stundas gadā	12 600	9 800	7 700

* Divus gadus pēc projekta beigām ir paredzēts no Latvijas respondentiem savāktos datus daļēji aizstāt ar datiem, kas tiks saņemti no citām dalībvalstīm par eksportu uz Latviju (plānots aizstāt 10% importa apjoma preču vērtības izteiksmē). Trīs gadus pēc projekta beigām šo īpatsvaru ir plānots palielināt līdz 20%.

**Ietaupītie Pārvaldes resursi tiks izmantoti jaunu funkciju veikšanai, lai noteiktos termiņos nodrošinātu citas dalībvalstis ar pārbaudītiem un kvalitatīviem mikrodatiem, kā arī, lai pārliecinātos par no citām dalībvalstīm saņemto datu kvalitāti, izmantojot tos importa statistikas sagatavošanai.

Ir sagaidāms, ka tabulas 1., 3. un 4. punktā minētie projekta rezultāta rādītāji tiks sasniegti pēc projekta beigām.

Projekta iznākuma rādītāji:

	Iznākuma rādītājs	Mērvienība	Sasniedzamā vērtība projekta beigās
1.	Izveidota preču ārējās tirdzniecības statistikas apstrādes sistēma, balstīta uz savstarpēji saistītu moduļu sistēmu	skaits	1
2.	Sagatavota mikrodatu apmaiņas apakšsistēma, kas nodrošina drošu konfidencialas informācijas apmaiņu ar citām ES dalībvalstīm par preču eksportu	skaits	1
3.	Pilnveidoti vai izveidoti no jauna darbības procesi: 1) ĀTS datu vākšana (no respondentiem; no administratīviem datu avotiem atbilstoši projekta laikā panāktām vienošanām) (skat. 3.1.1., 3.1.3., 3.1.7. nod.); 2) ĀTS mikrodatu apmaiņas ar citām dalībvalstīm nodrošināšana (skat. 3.1.2. nod.);	skaits	3

	3) ĀTS datu apstrāde, analīze un sagatavošana izplatīšanai, publicēšanai (skat. 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.1.5., 3.1.6., 3.1.7., 3.1.8. nod.).		
--	---	--	--

Projekta kopējais plānotais finansējuma apjoms ir 559 600 *euro*, tai skaitā 475 660 *euro* ir Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) finansējums (85 %) un 83940 *euro* ir valsts budžeta līdzfinansējums (15 %).

Projekta plānotais īstenošanas laiks ir 36 mēneši.

Indikatīvi aprēķinot, VIESIS datu apstrādes sistēmas izmaksas (izstrādes un uzturēšanas) 10 gadu laikā veidos $559\,600 + 75\,000 \cdot 10 = 1\,309\,600$ *euro*. Administratīvā sloga samazinājums Intrastat respondentiem 10 gadu laikā samazina uzņēmumu izmaksas par 5 202 600 *euro*. Tādējādi jāpieņem, ka projekta īstenošanas sociālekonomiskais ieguvums 10 gadu laikā ir ~ 3.8 milj. *euro*.

Saistība ar iepriekšējā plānošanas perioda projektiem, projekta lietderība un ieguldījums specifiskā atbalsta mērķa (SAM) rezultāta rādītājos:

Ieguldījums SAM rezultāta rādītāju sasniegšanā

Ministru kabineta 2015. gada 17. novembra noteikumu Nr. 653 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" īstenošanas noteikumi" 7.1. apakšpunktā kā darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" prioritārā virziena "IKT pieejamība, e-pārvalde un pakalpojumi" 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" iznākuma rādītāji līdz 2023. gada 31. decembrim minēti 190 pilnveidotu darbības procesu un 17 centralizētas atvērtas informācijas sistēmu platformas.

Pārvalde projekta īstenošanas rezultātā plāno izveidot no jauna 1 un pilnveidot 2 savus darbības procesus, tādējādi sniedzot 1,6 % ieguldījumu 7.1.1. apakšpunktā minētā iznākuma rādītāja sasniegšanā un saņemot aptuveni 0,3 % no 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" kopējā attiecināmā finansējuma.

Sociālekonomiskais indikatīvais lietderīgums

Projekta galvenais mērķis ir izveidot jaunu, mūsdienīgu preču ārējās statistikas datu apstrādes sistēmu, kas pilnveidos statistisko datu iegūšanas procesu ar mērķi paaugstināt saņemtās informācijas kvalitāti un samazināt respondentu noslodzi.

Sociālekonomiskie ieguvumi nosacīti iedalāmi trīs grupās: Pārvaldes resursu optimizācija ārējās tirdzniecības statistikas datu sagatavošanai, statistikas sniedzēju (respondentu) izdevumu samazināšana Intrastat pārskatu aizpildīšanai un statistikas lietotāju ieguvumi ārējās tirdzniecības statistikas datu kopu izmantošanai dažādos elektroniskos formātos, tostarp Statistisko datu un metadatu apmaiņas (ISO 17369: 2013) standartā (SDMX).

Pēdējos gados strauji pieaug starptautisko organizāciju un citu datu lietotāju prasības, kas saistītas ar dažāda apjoma publicējamu datu kopu apmaiņu un izplatīšanu, tostarp mašīnlasāmos formātos. Projekta ietvaros ir paredzēts sagatavot ārējās tirdzniecības publicējamās statistikas datu kopas Kopienas aptvērumsam pēc speciālās sistēmas nosūtīšanai Eurostat un citām starptautiskām organizācijām SDMX formātā atbilstoši ISO 17369:2013 standartam. Šī standarta izmantošana ļauj datu lietotājiem ērti izmantot liela apjoma statistikas datus un to metadatu apmaiņu un validēšanu. Lielākie lietotāji ir tādas starptautiskās organizācijas kā Starptautisko norēķinu banka, Eiropas Centrālā banka, Eurostat, Starptautiskais Valūtas fonds, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD), Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO) un Pasaules Banka. Šī projekta ietvaros lietotāju ieguvums netiek vērtēts, jo publicētie dati var vairākkārt tikt izmantoti un precīzu lietderīguma novērtējumu nav iespējams aprēķināt.

Vērtējot lietderīgumu no statistikas lietotāju puses, var uzsvērt šādus sociālekonomiskā lietderīguma aspektus, kas statistikas lietotājam nodrošina papildu analītisko potenciālu, paaugstina statistikas vērtību, vienlaikus samazinot statistikas iegūšanas izmaksas. Ir plānots, ka preču ārējās tirdzniecības statistikas dati standartizētā veidā tiks publicēti Statistikas portālā (ERAF projekts "Oficiālās statistikas portāls"). ĀTS dati ir vieni no svarīgākajiem statistikas datiem valsts līmenī – tie tiek lietoti dažādu līmeņu ekonomiskās attīstības politiku izstrādē, visās starpvalstu ekonomiskās sadarbības sarunās, līgumos utml. Šo datu augsta kvalitāte ir objektīvs priekšnoteikums ticamas valsts maksājumu bilances sagatavošanai, iekšzemes kopprodukta apjoma aprēķiniem un nacionālo kontu sistēmas balansēšanai. Tiešs statistikas lietotāju izmaksu ietaupījums netiek rēķināts atsevišķi ĀTS datiem, jo lietderīgums jau ir aprēķināts, balstoties uz visu statistikas datu tvērumu projektā "Oficiālās statistikas portāls".

Nozīmīgs sociālekonomiskais ieguvums ir paredzēts Intrastat statistikas sniedzējiem. Ik mēnesi aptuveni 4,5 tūkstoši uzņēmumu sniedz datus par preču ievadumu no Eiropas Savienības dalībvalstīm. Lai samazinātu uzņēmumu noslodzi, ir paredzēts, ka divus gadus pēc projekta beigām tiks uzsākta no citām dalībvalstīm saņemto mikrodatu izmantošana. Divus gadus pēc projekta beigām ir paredzēts no Latvijas respondentiem savāktos datus daļēji aizstāt ar datiem, kas tiks saņemti no citām dalībvalstīm par eksportu uz Latviju (plānots aizstāt 10% importa apjoma preču vērtības izteiksmē). Trīs gadus pēc projekta beigām šo īpatsvaru ir plānots palielināt līdz 20%.

Vispirms ir paredzēts samazināt statistisko slodzi tiem respondentiem, kuru vērtības īpatsvars importa apjomā ir mazāks (vairumā gadījumu tie ir mazie un vidējie uzņēmumi). Šo uzņēmumu dati tiks aizvietoti ar informāciju, kas tiks saņemta no citām dalībvalstīm.

Sociālekonomiskā ieguvuma aprēķins

Sociālekonomiskais ieguvums	Ekvivalents naudas izteiksmē (EUR)	Aprēķins
<p>Respondentu izdevumi Intrastat datu sagatavošanai</p> <p>Citu dalībvalstu mikrodatu izmantošana ļaus samazināt Intrastat pārskata sagatavošanas izmaksas respondentiem.</p> <p>Divus gadus pēc projekta beigām ir paredzēts aizstāt 10% importa</p>	5 202 600	<p>Respondentu skaits, kas aizpilda Intrastat pārskatu par preču ievadumu Latvijā no ES dalībvalstīm, ir apmēram 4,5 tūkst. Aizpildīto rindu (R) skaits Intrastat pārskatos ir ~1,8 milj. Respondenta vidējais patērētais laiks vienas rindas aizpildīšanai (T) ir 8,7 min. Vidējā grāmatveža alga (2014.g. oktobris) ir 1 101 <i>euro</i> mēnesī, jeb (I) 5,98 <i>euro</i> stundā.</p> <p>Respondentu patērētais laiks Intrastat pārskatu aizpildīšanai (pārskatu par preču ievadumu Latvijā no ES dalībvalstīm):</p> $R \cdot T / 60 = 1\,800\,000 \cdot 8,7 / 60 = 261\,000 \text{ stundas gadā}$ <p>Respondentu izmaksas Intrastat pārskata aizpildīšanai par preču ievadumu ir:</p> $R \cdot T / 60 \cdot I = (1\,800\,000 \cdot 8,7) / 60 \cdot 5,98 = 1\,560\,780 \text{ euro}$

<p>apjoma vērtības izteiksmē ar datiem, kas tiks saņemti no citām dalībvalstīm par eksportu uz Latviju</p> <p>Trīs gadus pēc projekta beigām ir paredzēts aizstāt 20% importa apjoma vērtības izteiksmē ar datiem, kas tiks saņemti no citām dalībvalstīm par eksportu uz Latviju</p>		<p>Savātko Intrastat pārskatu importa vērtības samazinājums par 10% samazina (R) līdz ~1,4 milj.</p> <p>$R*T/60=1\ 400\ 000*8,7/60=203\ 000$ stundas gadā $R*T/60*I=(1\ 400\ 000*8,7)/60*5,98=1\ 213\ 940$ <i>euro</i></p> <p>Savātko Intrastat pārskatu importa vērtības samazinājums par 20% samazina (R) līdz ~1,1 milj.</p> <p>$R*T/60=1\ 100\ 000*8,7/60=159\ 500$ stundas gadā $R*T/60*I=(1\ 100\ 000*8,7)/60*5,98=953\ 810$ <i>euro</i></p> <p>Respondentu izdevumi Intrastat datus sagatavošanai trīs gadu laikā samazināsies par: $(1\ 560\ 780-1\ 213\ 940)+(1\ 560\ 780-953\ 810)=346\ 840+606\ 970=953\ 810$ <i>euro</i></p> <p>Respondentu izdevumi Intrastat datus sagatavošanai 10 gadu laikā pēc projekta beigām samazināsies par: $953\ 810+606\ 970*7=5\ 202\ 600$ <i>euro</i></p>
---	--	--

Indikatīvi aprēķinot, VIESIS datu apstrādes sistēmas izmaksas (izstrādes un uzturēšanas) 10 gadu laikā veidos $559600+75\ 000*10=1309600$ *euro*. Administratīvā sloga samazinājums Intrastat respondentiem 10 gadu laikā samazina uzņēmumu izmaksas par 5 202 600 *euro*. Tādējādi jāpieņem, ka projekta īstenošanas sociālekonomiskais ieguvums 10 gadu laikā ir ~3.8 milj. *euro*.

Lai arī projekta rezultātā paredzēts ietaupīt uz Pārvaldes darbinieku darba slodzi, optimizējot ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes procesu, jāņem vērā, ka reāls Pārvaldes darbinieku skaita samazinājums šī projekta rezultātā nav sagaidāms, jo obligātas mikrodatu apmaiņas ieviešana starp dalībvalstu statistikas iestādēm par Savienības iekšējo preču eksportu palielinās darba apjomu statistikas iestādēm. Tomēr, ņemot vērā paredzēto ĀTS datu vākšanas apjoma samazinājumu importa plūsmā, sākot ar otro gadu pēc projekta pabeigšanas, var paredzēt resursu ietaupījumu šo datu vākšanai un apstrādei. Pārvaldes izdevumu samazinājums šī procesa nodrošināšanai pirmos divus gadus nav paredzēts, bet trešajā gadā samazinājums plānots 2 800 cilvēkstundas, kas ir 18 004 *euro* gadā. Sākot ar trešo gadu, resursu samazinājums importa datu vākšanas un apstrādes funkciju veikšanai ir aprēķināts 4 900 cilvēkstundas (statistikā – datu vācējs, apstrādātājs), kas gadā sastāda 31 507 *euro*.

Sociālekonomiskā ieguvuma aprēķins (valsts pārvaldē strādājošo skaita un iestādes uzturēšanas izdevumu samazinājums)

Sociālekonomiskais ieguvums	Ekvivalents naudas izteiksmē (EUR)	Aprēķins
<p>Importa datu apstrādes procesa nodrošināšanai nepieciešamo resursu ietaupījums</p> <p>Citu dalībvalstu mikrodatu izmantošana ļaus samazināt Intrastat</p>	270 060 <i>euro</i>	<p>Importa datu apstrādes apjoma samazinājums ļauj aprēķināt ietaupītos resursus, balstoties uz analizējamo preču rindu skaitu.</p> <p>Aprēķins veikts pamatojoties uz pēdējo gadu (2016.g.), par kuru ir pieejami gala dati (t.i. revīzijas vairs nav paredzētas). Pirmo gadu pēc projekta beigām resursu ietaupījums nav sagaidāms.</p>

<p>pārskata datu vākšanas un apstrādes izmaksas Pārvaldei.</p> <p>2 gadus pēc projekta beigām ir paredzēts aizstāt 10% importa apjoma vērtības izteiksmē ar datiem, kas tiks saņemti no citām dalībvalstīm par eksportu uz Latviju</p> <p>3 gadus pēc projekta beigām ir paredzēts aizstāt 20% importa apjoma vērtības izteiksmē ar datiem, kas tiks saņemti no citām dalībvalstīm par eksportu uz Latviju</p>		<p>Stundas likme datu vākšanas un apstrādes darbiniekam 2016.g. noteikta (I) 6,43 <i>euro</i>/h. Aizpildīto rindu (R) skaits Intrastat pārskatos ir ~1,8 milj. Vienas datu rindas apstrādei vidēji tiek patērēts (T) 0,42 min.</p> <p>Pārvaldes resursu patērētais laiks Intrastat pārskatu vākšanai un apstrādei (pārskati par preču ievedumu no ES valstīm): $R \cdot T / 60 = 1\,800\,000 \cdot 0,42 / 60 = 12\,600$ stundas gadā</p> <p>Pārvaldes izmaksas Intrastat pārskata datu vākšanai un apstrādei par preču ievedumu ir: $R \cdot T / 60 \cdot I = (1\,800\,000 \cdot 0,42) / 60 \cdot 6,43 = 81\,018$ <i>euro</i></p> <p>Savākto Intrastat pārskatu importa vērtības samazinājums par 10% samazina (R) līdz ~1,4 milj. $R \cdot T / 60 = 1\,400\,000 \cdot 0,42 / 60 = 9\,800$ stundas gadā</p> <p>$R \cdot T / 60 \cdot I = (1\,400\,000 \cdot 0,42) / 60 \cdot 6,43 = 63\,014$ <i>euro</i></p> <p>Importa vērtības samazinājums par 20% samazina (R) līdz ~1,1 milj. $R \cdot T / 60 = 1\,100\,000 \cdot 0,42 / 60 = 7\,700$ stundas gadā</p> <p>$R \cdot T / 60 \cdot I = (1\,100\,000 \cdot 0,42) / 60 \cdot 6,43 = 49\,511$ <i>euro</i></p> <p>Resursu ietaupījums Intrastat datus sagatavošanai četru gadu laikā ir: $(81\,018 - 63\,014) + (81\,018 - 49\,511) = 18\,004 + 31\,507 = 49\,511$ <i>euro</i></p> <p>Resursu ietaupījums Intrastat datus sagatavošanai 10 gadu laikā pēc projekta beigām ir: $49\,511 + 31\,507 \cdot 7 = 270\,060$ <i>euro</i></p>
--	--	--

Ietaupītie Pārvaldes resursi tiks izmantoti jaunu funkciju veikšanai, lai noteiktos termiņos nodrošinātu citas dalībvalstis ar pārbaudītiem un kvalitatīviem mikrodatiem, kā arī, lai pārlicinātos par no citām dalībvalstīm saņemto datu kvalitāti, izmantojot tos importa statistikas sagatavošanai. Ņemot vērā iegūtos rezultātus datu apmaiņas iespējamības testēšanā projektā, kas norisinājās no 2014.-2016.gadam, konstatēts, ka Pārvaldes resursu ietaupījums, atsakoties daļēji no importa datu vākšanas, būs ievērojami mazāks nekā darba slodzes pieaugums mikrodatu apstrādei, kas saņemti no citām ES dalībvalstīm. Ņemot vērā augstākminēto, resursu ietaupījums 270 060 *euro* apmērā netiek pievienots kopējam projekta lietderīguma novērtējumam naudas izteiksmē.

Termini un saīsinājumi

Termins, saīsinājums	Skaidrojums
Pārvalde	Centrālā statistikas pārvalde
ES	Eiropas Savienība
Dalībvalsts	ES dalībvalsts
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
Eurostat	Eiropas Savienības statistikas birojs
VID	Valsts ieņēmumu dienests
ISDAVS	Integrētā statistikas datu apstrādes un vadības sistēma
EDV	Pārvaldes elektroniskā datu vākšanas sistēma
ĀTS	Preču ārējās tirdzniecības statistika
VIESIS	Vienotā Importa Eksporta Statistiskās Informācijas Sistēma
Intrastat	Preču ārējās tirdzniecības statistika starp dalībvalstīm
Extrastat	Preču ārējās tirdzniecības statistika ar trešām valstīm
TEC	Tirdzniecības statistika uzņēmumu raksturlielumu dalījumā (Trade by Enterprise Characteristics)
EKS2010	Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēma Eiropas Savienībā
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
KN	Eiropas Savienības Kombinētā nomenklatūra
NACE	Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija
CPA	Preču statistiskā klasifikācija pēc saimniecības nozarēm
BEC	Plašo ekonomisko kategoriju klasifikācija
SITC	Starptautiskā standartizētā tirdzniecības klasifikācija
EDAMIS	Eiropas Savienības statistikas biroja Eurostat izveidotā datu nosūtīšanas sistēma
TESTA	Vienotais ES datu apmaiņas tīkls
DIV	Publiskās pārvaldes dokumentu pārvaldības sistēmu integrācijas vide
SDMX	Statistisko datu un metadatu apmaiņas (ISO 17369: 2013) standarts
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
XML	Paplašināmā iezīmēšanas valoda (eXtensible Markup Language)

ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
SAM	Specifiskais atbalsta mērķis
IKT	Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
SQL	Strukturētā pieprasījumu valoda (Structured Query Language)
HUB	Vienotais datu pārraides tīkls
VISS	Valsts informācijas sistēmu savietotājs
DIT	Datu izplatīšanas un savākšanas tīkls
DIP	Datu izplatīšanas platforma
IER	Importētāju un eksportētāju reģistrs
SUR	Statistikas uzņēmumu reģistrs
MK	Ministru kabinets
NVS	Neatkarīgo Valstu Sadraudzība
COMEXT	Eurostat preču ārējās tirdzniecības statistikas datubāze
COMTRADE	Apvienoto Nāciju Organizācijas preču ārējās tirdzniecības statistikas datubāze
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
IT	Informācijas tehnoloģija
PIKTAPS	Publiskās pārvaldes informācijas un komunikācijas tehnoloģiju arhitektūras pārvaldības sistēma
PSPP	Pakalpojumu sniegšanas un pārvaldības platforma

1. Problēmas apraksts

1.1. Projekta jomas aktualitāte

Preču ārējās tirdzniecības statistikas dati ir vieni no svarīgākajiem statistikas datiem valsts līmenī – tie tiek lietoti dažādu līmeņu ekonomiskās attīstības politiku izstrādē, visās starpvalstu ekonomiskās sadarbības sarunās, līgumos utml. Šo datu augsta kvalitāte ir objektīvs priekšnoteikums ticamas valsts maksājumu bilances sagatavošanai, iekšzemes kopprodukta apjoma aprēķiniem un nacionālo kontu sistēmas balansēšanai.

Centrālā statistikas pārvalde Latvijā ir atbildīga par preču ārējās tirdzniecības statistikas datu nodrošināšanu. Statistikas dati tiek apkopoti, izmantojot šādus galvenos datu avotus - administratīvos datus (muitas deklarācijas, Pievienotās vērtības nodokļa (PVN) deklarāciju datus) un statistikas veidlapu datus (Intrastat veidlapas). Aizpildītu statistikas veidlapu dati tiek izmantoti, lai nodrošinātu statistiku par preču tirdzniecību starp dalībvalstīm. Lai noteiktu respondentus, kuriem ir jāaizpilda Intrastat veidlapas, Pārvalde izmanto Valsts ieņēmumu dienesta (VID) PVN deklarāciju datus. Lai to veiktu, ir izveidots Intrastat reģistrs, kurā respondentu līmenī ir mēneša kopsavilkuma informācija par šī respondenta ieveduma un izveduma darījumiem no aizpildītām Intrastat veidlapām un VID PVN deklarācijām, gan arī

papildus informācija par pašu respondentu un veidlapas aizpildītāju. Jāatzīmē, ka VID PVN deklarāciju dati tiek izmantoti arī datu kvalitātes pārbaudes nolūkos. Savukārt, VID Muitas pārvaldes apkopotos muitas deklarāciju datus Pārvalde izmanto, lai sagatavotu statistiku par preču ārējo tirdzniecību ar trešām valstīm. Būtiska statistikas nodrošināšanas sastāvdaļa ir trūkstošo datu novērtējums par pieprasītajiem, bet neiesniegtajiem Intrastat pārskatiem un novērtējums par uzņēmumiem, kuri ir atbrīvoti no Intrastat veidlapu iesniegšanas, jo to tirdzniecības apjoms nepārsniedz statistikas noteikto robežvērtību.

Oficiālās statistikas nodrošināšanas kārtību preču ārējās tirdzniecības statistikas jomā noteikta Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 638/2004 (2004. gada 31. marts) par Kopienas statistiku dalībvalstu savstarpējās preču tirdzniecības jomā un par Padomes Regulas (EEK) Nr. 3330/91 atcelšanu un Regulas, kas groza šo Regulu un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 471/2009 (2009. gada 6. maijs) par Kopienas statistiku attiecībā uz ārējo tirdzniecību ar ārpuskopienas valstīm un par Padomes Regulas (EK) Nr. 1172/95 atcelšanu (Dokuments attiecas uz EEZ).

Eiropas Komisija ir sagatavojusi priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas uzņēmējdarbības statistiku (*Brussels, 6.3.2017. COM(2017) 114 final, 2017/0048 (COD)*), kura ietver sevī jaunas būtiskas izmaiņas preču ārējās tirdzniecības statistikas jomā. Spēkā esošās un plānotās regulas nerada vajadzību veikt izmaiņas nacionālajos tiesību aktos. Jaunās Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas par Eiropas uzņēmējdarbības statistiku prasības būtiski izmainīs Savienības iekšējās preču tirdzniecības statistikas apkopošanu, paredzot apmaiņu ar konfidenciālu informāciju – mikrodatiem par Eiropas Savienības iekšējo preču eksportu starp dalībvalstu statistikas iestādēm. Preču tirdzniecības statistikas ar ES dalībvalstīm datu ieguves metožu fundamentāla pārveidošana ietver sevī pilnīgu vai daļēju atteikšanos no tiešas statistiskās apsekošanas par valstī importētajām precēm, tādejādi būtiski atslogojot respondentus un vismaz par 25% samazinot ar statistikas pārskatiem savācamās informācijas apjomu. Paredzams, ka Regulas nosacījumi attiecībā uz ĀTS jautājumiem stāsies spēkā 2022.g., un tas nozīmē, ka dalībvalstīs ir jābūt gatavām tādām datu apstrādes sistēmām, kuras nodrošinās oficiālās statistikas kvalitatīvu sagatavošanu. Ja kāda no dalībvalstīm nespēs nodrošināt citas dalībvalstis ar mikrodatiem, tad Regulas prasības netiks izpildītas, un Eiropas Savienības statistikas birojs (Eurostat) nesaņems nepieciešamo statistikas informāciju par Savienības preču iekšējās tirdzniecības statistikas importu.

Preču ārējās tirdzniecības statistikas ar trešām valstīm galvenais datu avots ir muitas dienestu administratīvie ieraksti, un šo pārrobežu preču kustības uzskaiti regulē Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 952/2013 (2013.g. 9.oktobris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu. Savienības Muitas kodekss paredz virkni jauninājumu, tai skaitā centralizēto muietošanu, kurā ir iesaistīti vairāku dalībvalstu muitas dienesti. Līdz ar to, lai sagatavotu preču ārējās tirdzniecības statistiku un uzlabotu statistikas kvalitāti, dalībvalstu statistikas iestādēm ir jābūt iespējai apmainīties ar datiem par preču eksportu un importu, kurā iesaistīti vairāku dalībvalstu muitas dienesti.

Preču ārējās tirdzniecības statistikas regulāru sagatavošanu nosaka arī Eiropas statistikas sistēmas daudzgadu darba programmā (Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) Nr. 99/2013 (2013. gada 15. janvāris) par Eiropas statistikas programmu 2013.–2017. gadam), priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 99/2013 par Eiropas statistikas programmu 2013.—2017. gadam, pagarinot to līdz 2018.-2020. gadam (*COM(2016) 557 final*), kā arī nacionālajā līmenī – Ministru kabineta 2017.gada 21.novembra noteikumos Nr. 683 “Noteikumi par Oficiālās statistikas programmu 2018.-2020.gadam”.

Šobrīd ārējās tirdzniecības statistikas apkopšana Pārvaldē ir organizēta tādejādi, ka atsevišķas preču ārējās tirdzniecības statistikas datu kopas tiek apstrādātas un uzturētas dažādās vietnēs un

izmantojot dažādu programnodrošinājumu. Intrastat veidlapu vākšana tiek īstenota Pārvaldes elektroniskā datu vākšanas (EDV) sistēmā (92,6 % no kopējā respondentu skaita) un arī ārpus EDV sistēmas (tai skaitā papīra formā) 7,8%. Datu validēšana notiek Pārvaldes Integrētā statistikas datu apstrādes un vadības sistēmā ISDAVS, kā arī papildus tam, ārpus ISDAVS sistēmas, veicot dažāda līmeņa un periodu datu laikrindu analīzi un kopsavilkumu salīdzināšanu ar iesniegtajiem datiem. Ar ISDAVS sistēmu saistīts ir arī Intrastat reģistrs. Savukārt preču ārējās tirdzniecības statistikas ar trešām valstīm (Extrastat) dati tiek apstrādāti atsevišķi, izmantojot MS Access un SPSS programmas. VID PVN administratīvie dati detalizētā līmenī sadalījumā pa valstīm tiek glabāti atsevišķos failos. Datu bāzes, kuru dati tiek izmantoti, lai izplatītu preču ārējās tirdzniecības statistikas datus tiek uzturētas uz SQL servera. Jāatzīmē, ka laika gaitā ir radusies nepieciešamība uzlabot datu apstrādes procesu papildinot datu apstrādes programmas ar jauniem datu laukiem un funkcionalitāti.

1.2. Problēmu apraksts

Problēma 1. Preču ārējās tirdzniecības statistikas sagatavošanas procesa sadrumstalotība

Preču ārējās tirdzniecības statistikas apstrāde un apkopošana Pārvaldē notiek, izmantojot dažādas informācijas sistēmas un programmatūras. Atsevišķas preču ārējās tirdzniecības statistikas datu kopas tiek apstrādātas un uzturētas atsevišķās datu bāzēs un datu failos.

Piemēram, preču tirdzniecības statistikas datu starp dalībvalstīm apstrāde notiek ISDAVS sistēmā, kur notiek no Pārvaldes EDV sistēmas savākto Intrastat pārskatu datu apstrāde. Arī Intrastat reģistrs tiek uzturēts un aktualizēts Pārvaldes ISDAVS sistēmā.

Intrastat reģistrā uzņēmumu līmenī agregētā veidā no VID PVN deklarāciju datiem ir ieimportēta informācija par preču ievedumu un izvedumu. Tomēr kvalitātes nodrošināšanai ir nepieciešami dati salīdzināšanai dažādās agregācijās pa laikrindām. Pirms VID PVN datu importa Intrastat reģistrā datu apstrāde notiek, izmantojot MS Access izstrādātu programmatūru. Detalizēta VID PVN datu informācija glabājas atsevišķos failos, atsevišķās datnēs glabājas informācija analīzei un datu salīdzināšanai.

Muitas deklarāciju datu apstrāde notiek, izmantojot MS Access un SPSS programmatūras. No šiem datiem tiek veidota preču tirdzniecības statistika ar trešām valstīm. Tiek uzturēta atsevišķa detalizēta muitas datu bāze.

Lai nodrošinātu preču ārējās tirdzniecības statistikas datu izplatīšanas funkciju, dati par preču tirdzniecību starp dalībvalstīm un trešām valstīm tiek apvienoti un uzturēti uz SQL servera. Jāatzīmē, ka šādas datu bāzes ir vairākas, jo saskaņā ar preču ārējās tirdzniecības statistikas metodoloģiju un atbilstoši lietotāja prasībām, ārējās tirdzniecības statistikas dati var tikt izplatīti gan pēc t.s. nacionālā principa, gan pēc t.s. kopienas principa, gan pēc speciālās un vispārējās tirdzniecības sistēmas shēmas.

Šādas sadrumstalotas preču ārējās tirdzniecības datu apstrādes sistēmu un vietņu lietošana un uzturēšana Pārvaldei ir apgrūtināta un neracionāla. Projekta ietvaros ir paredzēts izstrādāt uz savstarpēji saistītiem moduļiem balstītu preču ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmu, kurā vienuviet tiktu apvienota visa datu apstrādei, analīzei un izplatīšanai nepieciešamā informācija, ieskaitot Importētāju un eksportētāju reģistru (bij. Intrastat reģistrs, sīkāku izklāstu skat. pie Problēmas 3).

Problēma 2. No citu dalībvalstu statistikas iestādēm saņemto mikrodatu apstrādes sistēmas izveidošana un Pārvaldē savākto mikrodatu sagatavošana nosūtīšanai dalībvalstīm par Savienības iekšējo preču eksportu

Eiropas Komisijas priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas uzņēmējdarbības statistiku paredz ieviest obligātu mikrodatu apmaiņu starp dalībvalstu statistikas iestādēm par Savienības iekšējo preču eksportu. Dalībvalstis saņemtos datus varēs izmantot pilnīgi vai daļēji savas valsts importa datu nodrošināšanai, tajā pašā laikā samazinot noslodzi tiem uzņēmumiem, kuriem dalībvalstīs ir jāiesniedz aizpildītas statistikas veidlapas par Savienības iekšējās preču tirdzniecības importu. Jāatzīmē, ka dalībvalstis saņemtos mikrodatu varēs izmantot arī kvalitātes uzlabošanas nolūkiem, salīdzinot tos ar VID PVN deklarācijās esošo informāciju, kā arī ar dalībvalstī savāktajiem importa datiem, ja tie tiks vākti pilnā vai nepilnā apjomā. Ņemot vērā lielo datu apjomu, kas tiks saņemts no citām ES dalībvalstīm, nepieciešams masveida datu apstrādes risinājums. Pārvaldes esošā datu apstrādes sistēma nav pielāgota atšķirīgas struktūras papildus datu vākšanai, revidēto datu nomaīnai atšķirīgos termiņos, datu papildus apstrādei un salīdzināšanai, kā arī to paredzamajai iespējamai izmantošanai veicot datu imputāciju, tādējādi atbrīvojot daļu respondentu no pienākuma iesniegt ikmēneša veidlapas par preču ievadumu.

Mikrodatu apmaiņa starp dalībvalstīm palielinās darba apjomu statistikas iestādēm, jo dalībvalstīm vajadzēs veikt virkni papildus datu apstrādes un sagatavošanas procedūru, lai noteiktajos termiņos nodrošinātu citas dalībvalstis ar pārbaudītiem un kvalitatīviem mikrodatiem, kā arī, lai pārliecinātos par no citām dalībvalstīm saņemto datu kvalitāti un sagatavotu datus par importu, pilnībā vai daļēji izmantojot citu dalībvalstu mikrodatu.

Problēma 3. Nepietiekams informācijas apjoms un funkcionalitāte ISDAVS Intrastat reģistrā

Pārvaldē Intrastat reģistru izmanto respondentu noteikšanai, kuriem ir pienākums aizpildīt Intrastat pārskatu veidlapas. ISDAVS Intrastat reģistrs satur informāciju, kurā katra respondenta griezumā ir informācija par šī respondenta ievaduma un izveduma darījumiem no aizpildītām Intrastat veidlapām un VID PVN deklarācijām, gan arī papildus informācija par pašu respondentu un veidlapas aizpildītāju. Lai nodrošinātu pietiekamu datu kvalitāti, regulāri notiek VID PVN un savāktu Intrastat veidlapu datu analīze. Šis darbs notiek ārpus ISDAVS Intrastat reģistra, strādājot ar atsevišķiem datu MS Access un MS Excel datu failiem, kas nav racionāli.

Priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas uzņēmējdarbības statistiku tiek norādīts, ka ir jāpielāgo uzņēmumu un tirdzniecības statistika jaunām un pienācīgi pamatotām lietotāju vajadzībām kas izriet no ekonomikas vides izmaiņām un pieaugošās globalizācijas un uzņēmējdarbības sarežģītības, jāveicina efektīvāka uzņēmējdarbības un tirdzniecības statistikas sagatavošana.

Lai nodrošinātu Regulas priekšlikumā ietvertās prasības, ir nepieciešams kardināli pārveidot Intrastat reģistru, kā arī papildināt to ar jaunu informācijas apjomu un izveidotu jaunas funkcionalitātes.

Projekta ietvaros tiks izveidots pilnīgi jauns Importētāju un eksportētāju reģistrs. Paredzēts, ka Importētāju un eksportētāju reģistrā par katru importētāju un eksportētāju būs pieejama informācija par tā tirdzniecības apjomiem ES iekšējās un ārējās preču tirdzniecības ietvaros sadalījumā pa valstīm un agregācijā pa preču grupām, VID PVN dati pa valstīm un partneriem, no citām dalībvalstīm saņemtie mikrodati, kā arī Intrastat trūkstošo datu novērtējums, kas tiek veikts katru mēnesi. Informāciju nepieciešams apkopot pa dažādiem periodiem ar iespēju aprēķināt kopsummās. Intrastat statistikas pārskatu datiem ir jābūt pieejamiem agregācijās pa valstīm – gan konkrētam mēneša periodam, gan gada kopsummās, gan pieprasītā perioda kopsummās. Ir jābūt iespējai blakus attēlot PVN un statistikas pārskatu datus. Ir nepieciešams uzlabot piezīmju laukus par saziņu ar respondentu u.c. informācijas uzkrāšanai. Pilnas

informācijas pieejamība atvieglos lēmuma pieņemšanu par nepieciešamību sazināties ar respondentu, kā arī novērsīs atkārtotu/dublētu saziņu ar respondentu informācijas sliktas aprites dēļ. Ir jāuzlabo datu eksporta funkcijas, kā arī reģistra informācijas aktualizācija. Importētāju un eksportēju reģistram būs saite ar Pārvaldes Uzņēmumu un organizāciju reģistru.

Šādas informācijas pieejamība vienuviet ļaus Pārvaldes ekspertiem veikt paplašinātu datu kvalitātes analīzi, izmantojot vairākus datu avotus.

Problēma 4. Publicējamo datu kopu sagatavošana jaunos datu formātos, sagatavošanas un validēšanas procesa automatizācija

Pieaug starptautisko organizāciju un citu datu lietotāju prasības, kas saistītas ar dažāda apjoma publicējamu datu kopu apmaiņu un izplatīšanu, tostarp mašīnlasāmos formātos.

Pašlaik ISDAVS sistēmā nav iespējams nodrošināt kopsavilkumu veidošanu ārējās tirdzniecības statistikas datiem, kas saistīts ar datu atrašanos un apstrādi dažādās vietnēs. Ņemot vērā ikmēneša datu apstrādes lielos apjomus un ar tiem saistīto publicējamo rādītāju un datu kopu skaitu, šādas kopsavilkumu veidošanas vietnes neesamība pagarina datu sagatavošanas laiku. Datu sagatavošanas procesu aprūstina atšķirīgu aptvērumu (kopienas, nacionālie dati) un sistēmu (speciālā, vispārējā) datu kopu sagatavošana publicēšanai. Process tiek veikts izmantojot dažādu programmnodrošinājumu. Publicējamo datu aptvērums, periodiskums, struktūra un kvalitātes prasības ir atšķirīgas katrai datu kopai. Virzoties uz standartizētu pieeju dažādu domēnu statistikā visā ES, ik gadu tiek papildināti kvalitātes rādītāji, tādēļ regulāri nepieciešams veidot jaunas kontroles papildus jau esošajām.

Eurostat ir uzsācis sarunas ar dalībvalstīm par obligātu preču ārējās tirdzniecības statistikas datu nosūtīšanu atbilstoši ISO 17369:2013 standartam par Statistisko datu un metadatu apmaiņu (SDMX). SDMX tehniskā standarta ieviešana nodrošina savstarpēju savietojamību starp sistēmām, kas saistītas ar statistikas datu un ar tiem saistīto metadatu apmaiņu, ziņošanu un izplatīšanu. Saskaņā ar šo standartu tiek izstrādāti jauni datu formāti un datu struktūras definīcijas arī ārējās tirdzniecības statistikas datiem. Ar SDMX savietojama datu formāta lietošana preču ārējās tirdzniecības statistikas agregētajām datu kopām attiecībā uz speciālās sistēmas kopienas datu aptvērumu tiek plānota jau no 2019. gada. Tiek plānots, ka datu sagatavošana šajā formātā visām ārējās tirdzniecības statistikas publicējamām datu kopām, kas jānosūta uz Eurostat būs obligāta no 2020.gada.

SDMX standartu izmantošanu atbalsta vai stingri iesaka tādas starptautiskas organizācijas, kā Starptautisko norēķinu banka, Eiropas Centrālā banka, Eurostat, Starptautiskais Valūtas fonds, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, Apvienoto Nāciju Organizācija un Pasaules Banka.

Pašlaik publicējamo datu kopu sagatavošanas process nav automatizēts. Visu ārējās tirdzniecības statistikas datu un klasifikatoru pieejamība vienā sistēmā ļaus veidot automatizētu procesu, kas saīsinās Pārvaldes ekspertu darba laiku, kas patērēts regulāru atkārtotu darbību veikšanai sagatavojot un pārbaudot ikmēneša, ceturkšņa vai gada publicējamo datu kopu, jo īpaši paredzot šo datu atbilstību darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa „Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību” uzsāktā projekta “Oficiālās statistikas portāls” paredzētajam, tostarp lietotājiem ērtu un mašīnlasāmu datu kopu sagatavošanu.

Publisko datu izmantošanas veicināšana valsts līmenī un ārējās tirdzniecības statistikas datu sagatavošana mašīnlasāmos vai elektroniskos formātos augstā detalizācijas pakāpē prasa papildus pastiprinātu uzmanību pievērst datu primārās un sekundārās konfidencialitātes noteikšanai. Attiecībā uz preču ārējās tirdzniecības statistiku ES valstis piemēro "pasīvās konfidencialitātes" principu, tas ir, veic atbilstošus pasākumus tikai pēc importētāju vai

eksportētāju pieprasījuma, kuri uzskata, ka, izplatot datus, viņu interesēm tiktu nodarīts kaitējums. Ārējās tirdzniecības statistikas datu konfidencialitātes noteikšanas prasības ir atšķirīgas no citiem statistikas domēniem ļoti sīkās datu detalizācijas pakāpes dēļ. Tomēr veicot datu savienošānu ar citiem uzņēmumus raksturojošiem statistikas datiem, nepieciešams lietot vispārpieņemtas prasības par datu konfidencialitāti. Īpaši sarežģītu datu konfidencialitātes noteikšanu padara lielais publicējamo datu kopu skaits un to sīkā detalizācijas pakāpe. Šī problēma īpaši izceļas valstīm ar salīdzinoši mazu tirdzniecības darījumu iesaistīto uzņēmumu skaitu, kas rada risku, ka dati, izmantojot mūsdienu IT iespējas, var būt identificējami netieši.

Problēma 5. Oficiālās elektroniskās adreses lietošana saziņā ar respondentiem

Kaut Pārvalde jau ir DIV klients un izmanto šo sistēmu saziņā ar valsts iestādēm, tomēr statistikas ražošanas procesu nodrošināšanai saziņa ar respondentiem (statistisko datu sniedzējiem) tiek veikta izmantojot ISDAVS sistēmas specializētu vēstuļu sūtīšanas moduli. Saziņa ar respondentiem ISDAVS sistēmā ir elektronizēta, tomēr tā neatbilst prasībām, kas paredzētas *Oficiālās elektroniskās adreses likumā* attiecībā uz privātpersonu oficiālo e-adresi un ar to saistītajiem pakalpojumiem no 2020.gada. Turpinoties DIV sistēmas modernizācijai, Pārvalde ir uzsākusi izvērtēt iestādes pamatdarbības procesus un oficiālās e-adreses lietošanas noteikumu ietekmi uz tiem.

Ir nepieciešamas jaunas ISDAVS sistēmas funkcionalitātes un jāveic izmaiņas vēstuļu nosūtīšanas modulī, lai no jaunveidojamās sistēmas varētu veikt vēstuļu nosūtīšanu atbilstoši prasībām, kas paredzētas *Oficiālās elektroniskās adreses likumā*.

2. Projekta mērķi un sasniedzamie rezultāti

Projekta ietvaros plānots izstrādāt jaunu preču ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmu, veicot ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādi, pilnveidojot esošās sistēmas un izveidojot pilnīgi jaunus moduljus, tādējādi nodrošinot publiskā sektora darbības efektivitāti, sadarbspēju nacionālā un Eiropas Savienības mērogā.

Informācijas sistēmas pilnveidošanas rezultātā ir plānots izveidot daudzmoduļu datu apstrādes sistēmu, kuri būs savstarpēji saistīti – Importētāju un eksportētāju reģistrs, ES iekšējās preču tirdzniecības datu modulis (“Intrastat respondentu dati”), ES preču ārējās tirdzniecības statistikas ar trešām valstīm datu apstrādes modulis (“Extrastat Muitas dati”), “Citu dalībvalstu mikrodatu” modulis, “VID PVN datu” modulis, “Trūkstošo datu novērtējuma” modulis, klasifikatoru un metadatu modulis (“Metadati”), preču ārējās tirdzniecības statistikas datu bāzes modulis (“ĀTS Datu bāze”). Paredzētā papildus datu lauku, saišu starp datu laukiem, jaunu funkcionalitāšu izveidošana kalpos par pamatu publiskā sektora darbības pilnveidošanai, uzlabojot komunikāciju ar respondentiem, balstoties uz iepriekšēju pilnīgāku un kvalitatīvāku datu analīzi.

Viena no svarīgākajām datu apstrādes sistēmas komponentēm būs Importētāju un eksportētāju reģistrs, kurā būs apkopota informācija par visiem uzņēmumiem, kuri ir importējuši vai eksportējuši preces Latvijā. Par katru respondentu varēs iegūt informāciju par importa, eksporta apjomu sadalījumā pa valstīm, atbilstošu informāciju no PVN deklarācijām, informāciju, kura iegūta mikrodatu apmaiņas rezultātā ar citām dalībvalstīm, kā arī trūkstošo datu pierēķinu.

Lai apstrādātu mikrodatu par preču eksportu, kuri saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas projekta par Eiropas uzņēmējdarbības statistiku prasībām datu apmaiņas sistēmas ietvaros tiks saņemti no pārējām dalībvalstīm, tiek plānots izveidot jaunas datu validācijas, un šobrīd esošo Intrastat reģistru aizvietojo ar Importētāju un eksportētāju reģistru, būtiski

paplašinot tā saturu un funkcionalitāti. Tādejādi tiks radīti priekšnosacījumi sadarbības nacionālā un Eiropas savienības mērogā efektīvā nodrošināšanā.

Projekta mērķis ir izveidot ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmu, kas:

- 1) būs balstīta uz savstarpēji saistītu moduļu sistēmu, optimizējot esošos darbības procesus;
- 2) izveidos jaunus, efektīvus, un modernus sistēmas funkcionalitātes risinājumus no citām dalībvalstīm saņemto mikrodatu par preču eksportu apstrādei un analīzei;
- 3) paaugstinās kopējo Pārvaldes darbības efektivitāti, uzlabojot datu vākšanas, apstrādes, analīzes un izplatīšanas iespējas;
- 4) ļaus izmantot papildus datu avotus (no citām dalībvalstīm saņemto informāciju par preču eksportu uz Latviju), samazinot Intrastat respondentu noslodzi un vienlaikus saglabājot ārējās tirdzniecības statistikas datu kvalitāti.

Projekta rezultāta rādītāji

	Rezultāta rādītājs	Mērvienība	Sākotnējā vērtība	Sasniedzamā vērtība 2 gadus pēc projekta beigām	Sasniedzamā vērtība 3 gadus pēc projekta beigām
1.	Jaunā preču ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēma nodrošina preču ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādi, analīzi, publiskošanu saskaņā ar normatīvo aktu prasībām	%	0%	100%	100%
2.	No citām dalībvalstīm saņemto mikrodatu par preču eksportu vērtības izteiksmē izmantošanas īpatsvars importa datu kompilēšanai *	%	0%	10%	20%
3.	Uz Eurostat nosūtāmo publicējamo datu kopu sagatavošana un validēšana atbilstoši ISO 17369:2013 standartam (SDMX)	%	0%	100%	100%
4.	Oficiālo paziņojumu, kuri attieksies uz Paziņošanas likumu, nosūtīšana respondentiem, kas pieslēgušies DIV sistēmai	%	0%	100%	100%
5.	Intrastat respondentu patērētais laiks pārskatu aizpildīšanai (importa plūsmai)	stundas gadā	261 000	203 000	159 500
6.	Pārvaldes resursu patērētais laiks Intrastat pārskatu vākšanai un apstrādei (importa plūsmai)**	stundas gadā	12 600	9 800	7 700

* Divus gadus pēc projekta beigām ir paredzēts no Latvijas respondentiem savāktos datus daļēji aizstāt ar datiem, kas tiks saņemti no citām dalībvalstīm par eksportu uz Latviju (plānots aizstāt 10% importa apjoma preču vērtības izteiksmē). Trīs gadus pēc projekta beigām šo īpatsvaru ir plānots palielināt līdz 20%.

**Ietaupītie Pārvaldes resursi tiks izmantoti jaunu funkciju veikšanai, lai noteiktos termiņos nodrošinātu citas dalībvalstis ar pārbaudītiem un kvalitatīviem mikrodatiem, kā arī, lai pārliecinātos par no citām dalībvalstīm saņemto datu kvalitāti, izmantojot tos importa statistikas sagatavošanai.

Ir sagaidāms, ka tabulas 1., 3. un 4. punktā minētie projekta rezultāta rādītāji tiks sasniegti pēc projekta beigām.

Rezultāta rādītāju sasniegšanas pasākumi

Rezultāta rādītāju sasniegšanas pasākumi:

- Analīze — ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas ietvaros nepieciešamajai datu apstrādei, analīzei un publiskošanai nepieciešamās informācijas detalizēta analīze, ņemot vērā pieejamības, lietojamības, kvalitātes, sistēmas funkcionalitātes aspektus saskaņā ar ES regulu prasībām un balstoties uz oficiālās statistikas programmu;
- Tehnisko risinājumu izstrādes un pakalpojumu iepirkumi — VIESIS un ISDAVS sistēmu komponentu izstrāde, nodrošinot nepārtrauktu komunikāciju ar iestādēm u.c. iesaistītajām pusēm;
- Testēšana — ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas moduļu un tās funkciju testēšana (funkcionālie testi, lietojamības testi u.c.). Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas izstrādes gaitā obligāti īstenojama tā komponentu lietojamības testēšana un, pamatojoties uz to rezultātiem, veicamas nepieciešamās izmaiņas, lai nodrošinātu sistēmas komponentu un to sniegto pakalpojumu augstu lietojamību;
- Dokumentācijas izstrāde — dažāda veida dokumentācijas izstrāde (programmatūras apraksts, instrukcijas datu apstrādes sistēmas lietotājam u.c.);
- Pārvaldes darbinieku apmācība sistēmas lietošanā un piedāvāto publisko pakalpojumu nodrošināšanā. Savukārt, lai veicinātu publisko datu izmantošanu valsts līmenī un popularizētu statistikas lietotāju ieguvumus ārējās tirdzniecības statistikas datu kopu izmantošanai, ir paredzēts nodrošināt sabiedrības informētību gan par statistikas datu izplatīšanas kanāliem un formātiem elektroniskā veidā, kā arī, labākai statistikas datu izpratnei, nodrošināt metadatus par šiem datiem, tai skaitā datu iegūšanu un sagatavošanu, popularizēt EDV sistēmas un statistikas datu publicēšanas risinājumus un to priekšrocības, skaidrojot e-pakalpojumu un e-adreses lietotājiem par izmantošanas praktiskiem un drošības aspektiem.

Projekta rezultāta vīzija

Pārvaldes misija ir nodrošināt iekšzemes un ārvalstu datu lietotājus ar savlaicīgu, precīzu, pilnīgu, viegli saprotamu un starptautiski salīdzināmu statistisko informāciju par Latvijas ekonomiskajām, demogrāfiskajām, sociālajām un vides parādībām un procesiem, izmantojot mūsdienīgus informācijas tehnoloģiju risinājumus un labāko pieredzi nozarē.

Projekta galvenais mērķis ir izveidot jaunu, mūsdienīgu preču ārējās statistikas datu apstrādes sistēmu, kas pilnveidos statistisko datu iegūšanas procesu ar mērķi paaugstināt saņemtās informācijas kvalitāti un samazināt respondentu noslodzi.

Tiks nodrošināta Eiropas Savienības prasību izpilde, Eurostat un dalībvalstis mikrodatu apmaiņas rezultātā saņems statistikas un datu kvalitātes nodrošināšanai nepieciešamo informāciju. Ar uzlabotas kvalitātes informāciju tiks nodrošinātas arī pārējās datu lietotāju

grupas: valsts pārvalde, pašvaldības, starptautiskās organizācijas, uzņēmēji, akadēmiskais un pētniecības personāls, kā arī citi interesenti.

No citām dalībvalstīm saņemtos mikrodatu Pārvalde pēc detalizētas šo datu kvalitātes analīzes daļēji izmantos Latvijas ES iekšējās preču tirdzniecības statistikas importa datu nodrošināšanai, tādejādi samazinot respondentu noslodzi. Daļa respondentu, kuri aizpildīja Intrastat veidlapas, tiks atbrīvoti no šo veidlapu aizpildīšanas.

Jaunās datu apstrādes sistēmas funkcionalitāte uzlabos datu vākšanu, apstrādes, analīzes un izplatīšanas iespējas, vienlaikus radot nepieciešamību pēc personāla ar paaugstinātu vispārējo kompetences un kvalifikācijas līmeni.

3. Risinājuma apraksts

Lai risinātu esošās situācijas problēmas un sasniegtu noteiktos Projekta mērķus, ir nepieciešams izveidot jaunu Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmu, kura sastāvēs no savstarpēji saistītiem moduļiem. Šī sistēma nodrošinās efektīvāku, ātrdarbīgāku preču ārējās tirdzniecības statistikas nodrošināšanai nepieciešamo datu apstrādi, datu analīzes un izplatīšanas iespējas, ieskaitot mikrodatu par ES iekšējās preču tirdzniecības eksportu sagatavošanu un nosūtīšanu. Optimizējot statistikas datu sagatavošanas procesus, sistēmā, kur tas iespējams un ir lietderīgi, tiks ietverta procesu un procedūru automatizācija, lai ietaupītu laiku uz regulāri veicamām darbībām.

Projekta gaitā tiks pilnveidoti vai izveidoti no jauna šādi procesi: Datu vākšana, Datu apstrāde, analīze un sagatavošana izplatīšanai un publicēšanai, Mikrodatu apmaiņas nodrošināšana ar citām dalībvalstīm, izveidojot vienotu uz savstarpēji saistītiem moduļiem balstītu Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmu. Plānotais procesu pilnveidošanas vai no jauna izveidošanas risinājums ir sniegts zemāk 3.1. punktā Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas moduļu aprakstos.

	Iznākuma rādītājs	Mērvienība	Sasniedzamā vērtība projekta beigās
1.	Izveidota preču ārējās tirdzniecības statistikas apstrādes sistēma, balstīta uz savstarpēji saistītu moduļu sistēmu	skaits	1
2.	Sagatavota mikrodatu apmaiņas apakšsistēma, kas nodrošina drošu konfidencialas informācijas apmaiņu ar citām ES dalībvalstīm par preču eksportu	skaits	1
3.	Pilnveidoti vai izveidoti no jauna darbības procesi: <ul style="list-style-type: none"> 1) Datu vākšana (no respondentiem; no administratīviem datu avotiem atbilstoši projekta laikā panāktām vienošanām) (skat. 3.1.1., 3.1.3., 3.1.7. nod.); 2) Mikrodatu apmaiņas ar citām dalībvalstīm nodrošināšana (skat. 3.1.2. nod.); 3) Datu apstrāde, analīze un sagatavošana izplatīšanai, publicēšanai (skat. 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.1.5., 3.1.6., 3.1.7., 3.1.8. nod.). 	skaits	3

3.1. Publiskās pārvaldes procesi, pakalpojumi un to normatīvais regulējums

Preču ārējās tirdzniecības statistikas nodrošināšanas sistēma ir pietiekami komplicēta sistēma un sastāv no vairākām metodoloģiski saistītām datu kopām un ir balstīta uz secīgu procesu un apakšprocesu izpildi. Svarīgākie regulārās statistikas datu ražošanas procesi ir datu vākšana, apstrāde, analīze un izplatīšana.

Īss pašreizējo procesu raksturojums:

Process – ĀTS datu vākšana.

Dati tiek iegūti gan tieši no respondentiem (“Intrastat dati no respondentiem” 1.attēlā), gan netieši - izmantojot administratīvo datu avotus – VID PVN deklarāciju un tās pielikumu dati, kas attiecas uz preču iegādēm/piegādēm ES (“VID Datu banka” 1.attēlā), Valsts aģentūras Civilās aviācijas aģentūra” dati par gaisa kuģiem (“Citi administratīvie dati” 1.attēlā), Valsts akciju sabiedrības "Latvijas Jūras administrācija" dati par kuģiem un jahtām (“Citi administratīvie dati” 1.attēlā), VID Muitas pārvaldes Centrālajā muitas informācijas sistēmā esošie vienotā administratīvā dokumenta dati (“VID Muitas dati” 1.attēlā). Datu vākšana no respondentiem tiek īstenota Pārvaldes Elektroniskās datu vākšanas sistēmā (“EDV” 1.attēlā), savukārt administratīvo datu vākšana organizēta atbilstoši katrai atsevišķai starpresoru vienošanās paredzētajai elektroniskajai datu apmaiņai.

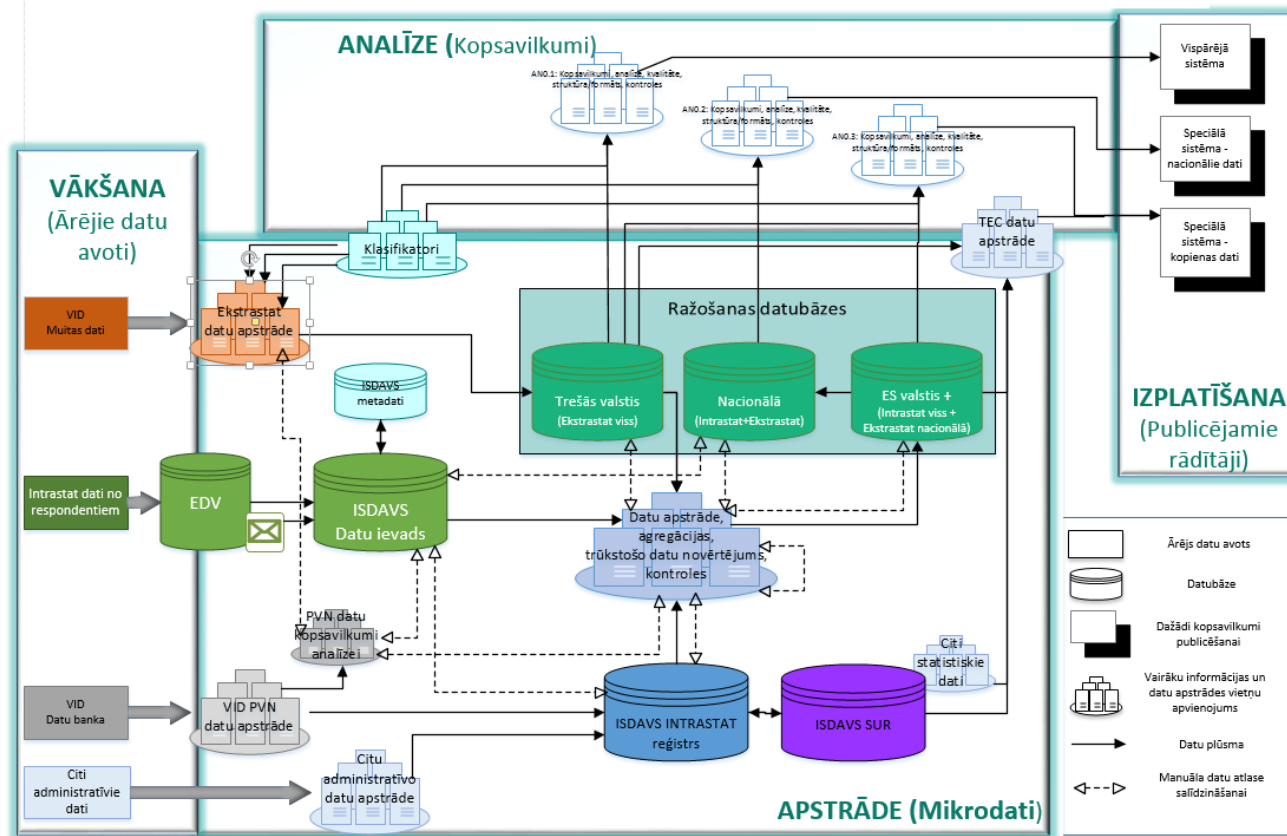
Process – ĀTS datu apstrāde, analīze un sagatavošana izplatīšanai, publicēšanai.

Šajā procesā tiek apstrādāti iegūtie pirmdati uzņēmumu jeb mikrodatu līmenī. Pašlaik Pārvaldē vienotā apstrādes sistēmā ISDAVS tiek apstrādāta lielākā daļa no ES iekšējās tirdzniecības statistikas datiem (visi 1.attēlā redzami objekti, kuru nosaukumā iekļauts “ISDAVS” un “EDV”). Pārējo datu apstrāde tiek veikta dažādās vietnēs un objektos (attēlā redzami objekti ir hibrīdobjekti, kur iekļauti dažādi informācijas apstrādes apakšprocesu).

Datu analīze agregētos līmeņos vienotā sistēmā nav pieejama (attēlota arī kā hibrīdobjekti), tādēļ tiek veikta atsevišķās nesaistītās vietnēs un ar dažādu programmnodrošinājumu.

Pašlaik publicējamo datu kopu sagatavošanas process nav automatizēts. Dati glabājas trīs atsevišķās datu bāzēs (1.attēlā Ražošanas datubāzes). Katrai datu kopai ir nepieciešams piesaistīt atšķirīgus klasifikatorus, kas regulāri jāaktualizē un jāgatavo atbilstoši katrai programmai. Regulārie pieprasījumi tiek sagatavoti manuāli, kas patērē būtiskus cilvēkresursus. Ikreiz sagatavojot jaunu datu kopu, jāveic manuālas kontroles – datu apjomu un to vērtību salīdzināšanai, lai nodrošinātu publicējamo datu atbilstību. Manuālas kontroles palielina iespējamus kļūdu riskus.

Ārējās tirdzniecības statistikas datu sagatavošanas esošās situācijas kopsavilkuma shēma

1.attēls Esošā situācija

Projekta ietvaros ir paredzēts apvienot vienā sistēmā datu kopas, no kurām tiek veidota preču ārējās tirdzniecības statistikas, kā arī ar šiem datiem saistītās datu kopas.

Projekta ietvaros ir plānots pilnveidot divus pakalpojumus.

Pakalpojums - "Elektroniskās datu vākšanas sistēmas (EDV) lietotāju tiesības" (Nr.PPK522)

Šis pakalpojums dod iespēju respondentiem pievienoties EDV sistēmai, kura nodrošina iespēju respondentiem elektroniski aizpildīt veidlapas, pārbaudīt ievadīto informāciju, veicot vienkāršākās datu pārbaudes, un iesniegt veidlapu Pārvaldei. EDV sistēmā pierēģistrēti vairāk par 30 tūkst. respondentu, no kuriem 85% ir aktīvi EDV sistēmas lietotāji, kas liecina par pakalpojuma nozīmīgumu ne tikai nozares mērogā, bet arī valsts mērogā. Ir svarīgi, lai datu komunikācija starp Pārvaldi un respondentiem būtu pēc iespējas ērtāka, ātrāka un efektīvāka, nodrošinot to ar elektroniskiem saziņas līdzekļiem. Statistikas sagatavošanai ļoti nozīmīgi ir savlaicīgi un likumiski paziņot respondentiem par viņu pienākumiem uzsākt pildīt konkrētus statistikas pārskatus. Ir situācijas, kad oficiāli paziņojumi tiek sūtīti uz respondenta pasta adresi, tādā veidā veicot darbības atkārtoti un ar laika nobīdi. Atkārtota procesa veikšana rada papildus izmaksas.

Projekta ietvaros jāparedz jaunas ISDAVS sistēmas funkcionalitātes un jāveic izmaiņas vēstuļu nosūtīšanas modulī, lai no jaunveidojamās sistēmas varētu veikt vēstuļu, kas atbilst Paziņošanas likumam, masveida nosūtīšanu atbilstoši prasībām, kas paredzētas Oficiālās elektroniskās adreses likumā. Pārvalde izvērtēs savā kompetencē esošos ārējos tiesību aktus (likumi, Ministru

kabineta noteikumi). Pārvalde aktualizēs iekšējos normatīvos aktus un vadlīnijas (jāaktualizē procesuālā kārtība), lai tās ir saskaņā ar Oficiālās elektroniskās adreses likumu (adresātu pārbaude, ziņojuma faktiskā nosūtīšana un saņemšana uz un no e-adreses u.c. saistīti jautājumi).

Pakalpojumā tiks veiktas izmaiņas papildinot nosaukumu un procesa aprakstu, norādot ne tikai EDV sistēmas lietotāju tiesību iegūšanu, bet arī saziņas iespējas starp Pārvaldi un respondentu elektroniskā veidā atbilstoši Oficiālās elektroniskās adreses likumam.

Pakalpojums - "Dati par ārējo tirdzniecību - importu un eksportu" (Nr.PPK338)

Šis pakalpojums nodrošina datu lietotājus ar informāciju par ĀTS datu pieejamību. Esošais pakalpojums neatbilst mūsdienu elektronizācijas laikmeta prasībām, tādēļ nepieciešams veikt uzlabojumus esošajā pakalpojuma aprakstā un piedāvājumā ne tikai atbilstoši jau šodien jau pieejamām iespējām, bet arī projektā paredzēto jaunievedumu atspoguļošanai.

Preču ārējās tirdzniecības statistikas dati ir vieni no svarīgākajiem statistikas datiem valsts līmenī – tie tiek lietoti dažādu līmeņu ekonomiskās attīstības politiku izstrādē, visās starpvalstu ekonomiskās sadarbības sarunās, līgumos utml. Ārējās tirdzniecības statistikas datu lietotāji ir sabiedrība kopumā (gan valsts, gan starptautiskā līmenī), valsts pārvalde, pētniecības un uzņēmējdarbības sektors, nevalstiskās organizācijas, starptautiskās organizācijas un citi.

Projekta ietvaros ir paredzēts uzlabot pakalpojuma sniegšanu un datu lietotāju informētību.

Ir plānots paplašināt pakalpojuma piedāvājumu, aprakstot kur ir iegūstama informācija un vienlaicīgi norādot, kur, papildus Pārvaldes mājaslapā esošai informācijai, vēl ir pieejama ĀTS informācija (Oficiālās statistikas portāls, Atvērto datu portāls). Tiks papildināts pakalpojuma procesa apraksts, norādot papildus iespējas ĀTS datu iegūšanai elektroniskā veidā dažādās vietnēs (Oficiālās statistikas portāls, Atvērto datu portāls, Pārvaldes mājaslapa) un veidos, tādā veidā popularizējot statistikas datu izmantošanu elektronizētā veidā.

3.1.1. Muitas deklarāciju datu apstrāde

No VID Muitas pārvaldes saņemto muitas deklarāciju datu apstrādei tiks izveidots atsevišķs datu apstrādes modulis "Extrastat Muitas dati". No VID Muitas pārvaldes Pārvalde trīs reizes mēnesī saņem datus par preču eksportu un importu atbilstoši noteiktai datu struktūrai, kas ir definēta atsevišķā starpresoru vienošanās ar VID Muitas pārvaldi. Ja muitas jomas normatīvajā regulējumā tiek veiktas izmaiņas, dati un datu struktūra var mainīties. Projekta ietvaros datu apmaiņai tiks izmantots VISS DIT un/vai DIP, vai pamatota to izmantošanas neiespējamība.

"Extrastat Muitas datu" apstrādes modulis ir paredzēts muitas datu vākšanai, datu pārbaudei un labošanai. Datu imports "Extrastat Muitas datu" modulī notiek, izvēloties noteiktu periodu. Modulī ir jāparedz no muitas saņemto pirmdatu glabāšana, jo preču ārējās tirdzniecības statistikā tiek iekļauta metodoloģijai atbilstoša informācija no muitas deklarācijām. Datu pārbaudes process notiks vairākos posmos: absolūto kļūdu labošana, loģisko kļūdu labošana, specifiskas preču plūsmas - netiešā tirdzniecība - analīze. Dati tiks atjaunoti periodiski, atkarībā no datu revīziju politikas un datu apstrādes procesa.

"Extrastat Muitas datu" moduļa dati var tikt savietoti ar datiem no citiem Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas moduļiem. Ir jānodrošina moduļa "Intrastat respondentu dati" sasaiste ar moduli "Extrastat Muitas dati", kas ir nepieciešama netiešās tirdzniecības analīzei. Ja uzņēmums uzrāda netiešo tirdzniecību aizpildītajās Intrastat veidlapās, tad ir jāpārliecinās, ka analogiski dati ir atrodamī "Extrastat Muitas dati" eksporta/importa datos. Ir jābūt iespējai atlasīt uzņēmumus ar netiešo tirdzniecību Intrastat datos un salīdzināt to tirdzniecības apjomus un plūsmas Extrastat datos.

3.1.2. No citām dalībvalstīm saņemto mikrodatu apstrāde un citām dalībvalstīm nosūtāmo mikrodatu sagatavošana

Tiks izveidots jauns *process* *ATS mikrodatu apmaiņa ar ES dalībvalstīm*.

Mikrodatu apstrāde notiks divos līmeņos - Eurostat līmenī un dalībvalstu līmenī. Eurostat veido jaunu datu apmaiņas rīku, kas nodrošinās, lai dalībvalstis varētu nosūtīt sagatavotos mikrodatos, kā arī saņemt atbilstošos mikrodatos t.s. mikrodatu apmaiņas vietnē jeb HUB. HUB veic noteiktas datu validācijas, sadala datus pa partnervalstīm un nosūta tām šos datus, izmantojot Eurostat izveidoto datu nosūtīšanas sistēmas EDAMIS rīku. Datu nosūtīšana un saņemšana var notikt nepārtraukti. Pārvalde regulāri saņems citu dalībvalstu datus par preču eksportu uz Latviju. Mikrodatu apstrāde, kas paredzēta Eurostat līmenī, uz šo projektu neattiecas.

“Citu dalībvalstu mikrodatu” modulis ir paredzēts mikrodatu apstrādei un analīzei, kas saņemti no citām dalībvalstīm. Modulī tiks uzkrāta un glabāta informācija mikrodatu līmenī. Šis ir jauns datu avots preču ārējās tirdzniecības statistikas nodrošināšanai. Dalībvalstīm būs nepieciešams šos datus apstrādāt. Dati tiks izmantoti Intrastat datu kvalitātes nodrošināšanai, salīdzinot tos ar no respondentiem savāktajiem datiem. Dati no Eurostat HUB tiks saņemti, izmantojot EDAMIS portālu. Lejupielādējot datus no EDAMIS portāla, dati automātiski tiks ievietoti Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas “Citu dalībvalstu mikrodatu” modulī. Modulim “Citu dalībvalstu mikrodati” ir nepieciešama saite ar moduli “Intrastat respondentu dati” un moduli “VID PVN dati” datu analīzei un Intrastat datu kvalitātes kontrolei. Vēlāk, iespējams, ka daļa no citām dalībvalstīm saņemtajiem mikrodatiem tiks izmantota, lai daļēji aizvietotu savāktos datus no Intrastat respondentiem Latvijā par preču importu no ES valstīm. Starp datu saņemšanu no Eurostat HUB un datu ievietošanu “Citu dalībvalstu mikrodatu” modulī var paredzēt starpposmu, kur notiks no Eurostat HUB saņemto datu sākotnēja novērtēšana. Dati tiks atjaunoti periodiski, atkarībā no datu revīziju politikas un datu apstrādes procesa.

Dalībvalstīm būs jāsaņem un jānosūta mikrodati uz Eurostat HUB. Ar programmas palīdzību tiks sagatavoti šie faili ar datiem nosūtīšanai uz Eurostat HUB. Dati tiks sagatavoti atbilstoši noteiktai datu struktūrai, ievērojot visas mikrodatu apmaiņas prasības. Dati apvienos informāciju no Intrastat respondentu datiem par preču eksportu uz ES valstīm, kā arī trūkstošo datu novērtējumu. Dati no “Trūkstošo datu novērtējuma” moduļa tiks ievietoti “Mikrodati apmaiņai” modulī atbilstoši Eurostat noteiktai datu apmaiņas struktūrai.

3.1.3. VID PVN deklarāciju dati

Pārvalde iegūst administratīvos datus no VID PVN deklarāciju datiem, pieslēdzoties VID Datu noliktavas sistēmai, ko nosaka starp abām iestādēm noslēgtā Starpresoru vienošanās (Nr. 3/04-2004, 2004.g. 16.aprīlī). VID PVN deklarāciju datu izmantošanas mērķis ir Intrastat respondentu saraksta sagatavošana, trūkstošo datu novērtējuma (neiesniegto pārskatu un uzņēmumu zem robežlieluma importa un eksporta novērtējums) sagatavošana, Intrastat datu kvalitātes nodrošināšana. Datu noliktavas sistēmā dati tiek atjaunoti vismaz 2-3 reizes nedēļā. Par datu aktualizēšanas termiņiem un izmaiņām VID Pārvaldi nebrīdina. Projekta ietvaros datu apmaiņai tiks izmantots VISS DIT un/vai DIP, vai pamatota to izmantošanas neiespējamība.

Pašlaik no VID saņemtā informācija tiek apstrādāta ar MS Access programmu un datu kopsavilkumi tiek importēti Intrastat reģistrā. Nākotnē ir nepieciešams izveidot jaunu automatizētu datu apstrādes funkciju Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmā. Dati no VID datu noliktavas tiks ieimportēti Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmā “VID PVN datu” modulī, importa procesā veicot visus nepieciešamos aprēķinus.

Datu apstrādes algoritmi tiek iestrādāti Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmā, un datu saņemšana no VID Datu noliktavas, apstrāde un glabāšana tiek nodrošināta automātiski,

palaižot VID PVN datu aktualizācijas funkciju. Ir nepieciešams paredzēt iespēju veikt izmaiņas VID datu apstrādes mehānismā, jo ar laiku ir iespējamas izmaiņas VID datu struktūrā.

Ir jāveido pilnīgi jauna saite starp "Intrastat respondentu datu" moduļa datiem un VID PVN datiem, jo šobrīd detalizētie VID PVN dati glabājas atsevišķos failos un netiek savienoti ar Intrastat respondentu datiem mikro datu līmenī. VID PVN dati kvalitātes uzlabošanas nolūkos tiek salīdzināti ar Intrastat respondentu datiem. VID PVN datos nav pieejama informācija pa Eiropas Savienības Kombinētās nomenklatūras (KN) preču kodiem, bet ir iespējams sagrupēt datus pa valstīm un salīdzināt ar informāciju no Intrastat pārskatiem. Izveidojot "VID PVN datu" modulī jaunas funkcijas, būs iespēja analizēt datus gan mikro datu līmenī, gan veicot dažāda veida agregācijas. Intrastat un VID PVN dati tiks savstarpēji salīdzināti, atlasītas lielākās atšķirības datus, noskaidroti atšķirību iemesli.

Otrkārt, ir jānodrošina saite starp "VID PVN datu" moduli un ar moduli "Citu dalībvalstu mikrodati", jo ir nepieciešams salīdzināt informāciju no Latvijas PVN deklarāciju datiem ar citu dalībvalstu mikrodatiem, lai noskaidrotu citu dalībvalstu mikrodatu precizitāti un apjomu un izvērtēt iespēju ar laiku aizvietot daļu no savāktajiem Intrastat datiem par preču ievadumu ar citu dalībvalstu sniegto informāciju. Tiek savienoti VID PVN deklarāciju dati un citu dalībvalstu mikrodati, atlasīti dati ar neprecīziem nodokļu maksātāju kodiem un noskaidroti atšķirību iemesli.

3.1.4. Trūkstošo datu novērtējums

"Trūkstošo datu novērtējuma" modulī tiks uzkrāta un glabāta informācija par trūkstošo datu pierēķinu uzņēmumiem, kuri nerasniedza statistisko robežvērtību, kuru pārsniedzot ir jāiesniedz Intrastat pārskati, un tika atbrīvoti no Intrastat pārskatu iesniegšanas, ka arī respondentu neatbildētības gadījumā. Dati modulī tiks atjaunoti periodiski, atkarībā no datu revīziju politikas un datu apstrādes procesa.

Pārvaldes Matemātiskā nodrošinājuma daļa veiks trūkstošo datu novērtējumu uzņēmumu līmenī, izmantojot informāciju no Intrastat respondentu datiem, VID PVN deklarāciju datiem un citu dalībvalstu mikrodatiem. Trūkstošo datu novērtējums uzņēmumiem zem robežlieluma un neatbildējušiem respondentiem tiek rēķināts KN 2 zīmju līmenī pa valstīm katram uzņēmumam. "Trūkstošo datu novērtējuma" modulī tiks iestrādāta automatizēta funkcija, kas ļaus veikt trūkstošo datu novērtējumu jebkurā brīdī, jo aprēķiniem nepieciešamie dati būs pieejami Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmā. Ja rodas nepieciešamība trūkstošo datu aprēķina algoritmu mainīt metodoloģisku vai kvalitātes apsvērumu dēļ, darbā tiek piesaistīti Pārvaldes Matemātiskā nodrošinājuma daļas eksperti.

Trūkstošo datu novērtējums var tikt savienots ar datiem no citiem Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas moduļiem datu analīzei, statistikas sagatavošanai uzņēmumu raksturlielumu sadalījumā (TEC statistika), kā arī mikrodatu masīva sagatavošanai nosūtīšanai uz Eurostat HUB.

Trūkstošo datu novērtējums tiek veikts uzņēmumiem, kuri nav iesnieguši Intrastat pārskatus vai arī uzņēmumi nav sasnieguši statistisko robežvērtību. Ja ir vajadzīga informācija par kopējo importa vai eksporta tirdzniecības apjomu, tad ir nepieciešams kombinēt savāktos Intrastat pārskatu datus ar trūkstošo datu novērtējumu. Šīs informācijas kopums ir nepieciešams arī respondentu saraksta sastādīšanai, TEC statistikas sagatavošanai, kā arī mikrodatu faila sagatavošanai un nosūtīšanai uz Eurostat HUB. Modulī ir jāparedz iespēja apkopot kopējo uzņēmuma tirdzniecības apjomu, ieskaitot mēnešus, kad Intrastat pārskats nav iesniegts, vai uzņēmums nav iekļauts Intrastat respondentu sarakstos.

Trūkstošo datu novērtējuma aprēķinos tiek izmantoti VID PVN deklarāciju dati. Ir jāparedz saites izveidošana starp "Trūkstošo datu novērtējuma" moduli un "VID PVN datu" moduli.

Datu kvalitātes kontrolei ir nepieciešams nodrošināt datu savienošanu mikrodatu līmenī. Trūkstošo datu novērtējums tiks veikts uzņēmumu līmenī.

Jāveido jauna saite starp "Trūkstošo datu novērtējuma" moduli un moduli "Citu dalībvalstu mikrodati". Citu dalībvalstu mikro dati var tikt izmantoti trūkstošo datu novērtēšanas procesā, jo atšķirībā no VID PVN deklarāciju datiem, tie satur informāciju par preču eksportu arī sadalījumā pa precēm - KN preču kodiem dalījumā. Citu dalībvalstu mikrodatu un trūkstošo datu novērtējums tiks salīdzināts uzņēmumu līmenī.

Ir jābūt iespējai ieimportēt "Trūkstošo datu pierēkina" moduļa datus "Intrastat respondentu datu" modulī. Dati no "Intrastat respondentu datu" moduļa par preču eksportu no Latvijas uz citām ES dalībvalstīm tiek sagatavoti datu nosūtīšanai uz Eurostat HUB mikro datu apmaiņai un ietvers arī trūkstošo datu novērtējumu. Bez tam, dati no "Trūkstošo datu novērtējuma" moduļa tiks ievietoti atsevišķā "Mikrodatu apmaiņas" modulī atbilstoši Eurostat noteiktajai datu apmaiņas struktūrai. Trūkstošo datu novērtējums tiek sagatavots nosūtīšanai uz Eurostat.

Trūkstošo datu novērtējuma modulim ir jānodrošina saite ar "ĀTS Datu bāzes" moduli, jo trūkstošo datu novērtējums tiek izmantots datu izplatīšanā. Šis process ir stingri regulēts saskaņā ar Pārvaldes Darba plānu. Ir svarīgi, lai saglabātu nemaināmo datu apjomu starp plānotām datu revīzijām, tādā veidā nodrošinot visus datu lietotājus ar vienādu salīdzināmu informāciju konkrētajā laika periodā.

3.1.5. Importētāju un eksportētāju reģistrs

"Importētāju un eksportētāju reģistra" modulis (IER) ir Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas modulis, kur tiks apkopota informācija par katru juridisko un fizisko personu, kas eksportē un/vai importē preces. Šobrīd Pārvaldes ISDAVS sistēmā jau ir Intrastat reģistrs, kurā ir apkopota informācija par Intrastat respondentiem. Laika gaitā ir mainījušās datu kvalitātes un preču ārējās tirdzniecības statistikas satura prasības, līdz ar to ir nepieciešams, veidot IER pilnīgi no jauna, iekļaujot tajā arī datus "Extrastat Muitas datu" moduļa un "Trūkstošo datu novērtējuma" moduļa. Jaunais modulis tiks izveidots, būtiski papildinot jau esošo informācijas saturu, kā arī izveidojot jaunas funkcijas un saites ar citiem Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas moduļiem.

IER ir Ārējās tirdzniecības datu apstrādes sistēmas modulis, kurā būs apkopoti dati uzņēmumu līmenī no visiem citiem Ārējās tirdzniecības datu apstrādes sistēmas moduļiem. Administratīvie dati no citiem datu avotiem tiek ievietoti IER. Par katru uzņēmumu būs iespējams redzēt Intrastat pārskatu datus, VID PVN deklarāciju datus, citu dalībvalstu mikrodatu, trūkstošo datu novērtējumu un Extrastat datus dažādos agregācijas līmeņos. Nepieciešamības gadījumā varēs iegūt datus arī mikrodatu līmenī. Ir paredzēta iespēja aktualizēt informāciju no visiem pārējiem moduļiem gan atsevišķi, gan visiem kopā. IER informācija ir nepieciešama Intrastat respondentu saraksta aktualizācijai, TEC statistikas sagatavošanai, kā arī datu kvalitātes nodrošināšanai. Līdz ar to ir nepieciešams detalizēti izstrādāt datu eksporta/importa funkciju.

Informācija par importēto un eksportēto preču vērtību agregētā veidā tiks ieimportēta no Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas atsevišķiem moduļiem, kā arī no Statistikas uzņēmumu reģistra (SUR). SUR dati tiks izmantoti IER uzturēšanai ar visu nepieciešamo informāciju, piemēram, uzņēmuma kontaktinformācija, uzņēmumu raksturojošie dati, uzņēmuma likvidācijas statuss. Dati tiks aktualizēti nepārtraukti. IER informācija ir nepieciešama Intrastat respondentu saraksta aktualizācijai, TEC statistikas sagatavošanai, kā arī datu kvalitātes nodrošināšanai. Dati tiks atjaunoti periodiski, atkarībā no datu revīziju politikas un datu apstrādes procesa.

Ne vienmēr informācija par preču eksportētāju/importētāju ir pieejama VID PVN deklarāciju datos vai VID muitas deklarāciju datos. Īpašos gadījumos informāciju par specifisko preču

tirdzniecību var iegūt no citiem datu avotiem, piemēram, no Civilās aviācijas aģentūras, Kuģu un jahtu reģistra, Elektroenerģijas biržas. Šī informācija tiks ievietota IER manuāli, jo datu apstrādes specifika prasa individuālo pieeju katram gadījumam.

3.1.6. ĀTS Datu bāze

Pašlaik publicējamo datu kopu sagatavošanas process nav automatizēts. Visu ārējās tirdzniecības statistikas datu un klasifikatoru pieejamība vienā sistēmā ļaus veidot automatizētu procesu, kas saīsinās Pārvaldes ekspertu darba laiku, kas patērēts regulāru atkārtotu darbību veikšanai sagatavojot un pārbaudot ikmēneša, ceturkšņa vai gada publicējamo datu kopu, jo īpaši paredzot šo datu atbilstību darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa „Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību” uzsāktā projekta “Oficiālās statistikas portāls” paredzētajam, tostarp lietotājiem ērtu un mašīnlasāmu datu kopu sagatavošanu.

Publicējamo datu kopu sagatavošana paredzēta jaunveidojamās sistēmas modulī “ĀTS Datu bāze”, kurā atradīsies pārbaudīti Intrastat pārskatu un Extrastat dati, kā arī trūkstošo datu novērtējums. Modulim ir piesaistīti arī dažādi klasifikatori un metadati (apraksts šī dokumenta punktā 3.1.8.), kuri attiecas uz preču ārējās tirdzniecības statistiku un līdz ar to būs iespējams sagatavot datus dažādos griezumos. Atbilstoši datu revīziju politikai, regulāri tiks veidotas publikācijām paredzētās datu kopas, kuru kopsavilkumi tiks pakļauti datu kontrolēm, kuru regulāra atjaunošana un papildināšana. Kvalitātes rādītāju atbilstībai tiks ieliktas papildus kontroles, kuras regulāri nepieciešams aktualizēt un papildināt.

Jaunajā sistēmā nepieciešama funkcionalitāte, kas ļauj automatizēt datu sagatavošanas funkcijas regulāriem datu pieprasījumiem un datu izplatīšanas masīviem. Automatizēti tiks sagatavotas datnes datu nosūtīšanai uz Eurostat (atbilstoši nedefinētai datnes struktūrai), dati atbilstoši noslēgtiem līgumiem, kā arī tabulas ar datiem publiskajai datu bāzei. Izmaiņas datu sagatavošanas programmās būs jāveic vismaz reizi gadā.

Izplatāmo datu kopu sagatavošanai tiks ņemts vērā fakts, ka pieaug starptautisko organizāciju un citu datu lietotāju prasības, kas saistītas ar dažāda apjoma publicējamu datu kopu apmaiņu un izplatīšanu, tostarp mašīnlasāmos formātos. Piemēram, Eurostat ir uzsācis sarunas ar dalībvalstīm par obligātu preču ārējās tirdzniecības statistikas datu nosūtīšanu atbilstoši ISO 17369:2013 standartam par Statistisko datu un metadatu apmaiņu (SDMX). Saskaņā ar šo standartu tiks izstrādāti jauni datu formāti un datu struktūras definīcijas arī preču ārējās tirdzniecības statistikas datiem.

Publisko datu izmantošanas veicināšana valsts līmenī un ārējās tirdzniecības statistikas datu sagatavošana mašīnlasāmos vai elektroniskos formātos augstā detalizācijas pakāpē prasa papildus pastiprinātu uzmanību pievērst datu primārās un sekundārās konfidencialitātes noteikšanai, tādēļ sistēmā tiks paredzēta arī konfidencialitātes noteikšanas funkcionalitāte, atbilstoši konkrētai situācijai.

Saites ar citiem ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas moduļiem:

- 1) Pārbaudītie Intrastat respondentu dati tiek nosūtīti uz ĀTS Datu bāzi. Šis process ir stingri regulēts ar darba grafiku. Tas ir svarīgi, lai saglabātu nemaināmo datu apjomu starp plānotām datu revīzijām, tādā veidā nodrošinot visus datu lietotājus ar vienādu salīdzināmu informāciju konkrētajā laika periodā.
- 2) Pārbaudītie Extrastat Muitas dati tiek nosūtīti uz ĀTS Datu bāzi. Šis process ir stingri regulēts ar darba grafiku. Tas ir svarīgi, lai saglabātu nemaināmo datu apjomu

starp plānotām datu revīzijām, tādā veidā nodrošinot visus datu lietotājus ar vienādu salīdzināmu informāciju konkrētajā laika periodā. Pārbaudītie Extrastat dati tiek ievietoti modulī “ĀTS Datu bāze” un var tikt izmantoti datu izplatīšanai. “ĀTS Datu bāze” satur visu nepieciešamo informāciju datu izplatīšanas nolūkiem.

- 3) Trūkstošo datu novērtējums būs moduļa “ĀTS Datu bāze” sastāvdaļa, un šī informācija tiks iekļauta publicējamu datu kopā.

3.1.7. Intrastat respondentu dati

Šobrīd Intrastat pārskatu respondenti tiek reģistrēti kā Pārvaldes EDV sistēmas lietotāji. EDV sistēma nodrošina iespēju respondentiem elektroniski aizpildīt veidlapas, pārbaudīt ievadīto informāciju, veicot vienkāršākās datu pārbaudes, un iesniegt aizpildītu pārskatu Pārvaldei. EDV ir vienots ar ISDAVS sistēmu.

No EDV dati un metadati tiek pārnesti uz ISDAVS, kur Intrastat pārskatu dati tiek apstrādāti vairākos moduļos. E-Pārskata administrēšana nodrošina respondentu pārskatu informācijas aktualizāciju ISDAVS sistēmā, Datu ievadā tiek veikts mikro datu validācijas process un kļūdu labošana, Intrastat reģistrā – Intrastat respondentu saraksta ģenerēšana un uzturēšana, bet Reģistrācijas un atbildētības modulī notiek pārskatu reģistrācija, atgādinājumu ģenerēšana un nosūtīšana respondentiem. ISDAVS Reģistrācijas un atbildētības modulis nodrošina saziņu ar respondentiem (statistisko datu sniedzējiem). No šī moduļa respondentiem tiek izsūtītas vēstules par pienākumu sākt pildīt oficiālās statistikas veidlapas, kā arī atgādinājuma vēstules gadījumos, kad respondenti nav savlaicīgi iesnieguši kādu no veidlapām. Saziņa ar respondentiem šajā sistēmā ir elektronizēta, tomēr pašlaik tā nav sagatavota prasībām, kas paredzētas *Oficiālās elektroniskās adreses likumā* saistībā ar privātpersonu oficiālo elektronisko adresi, kas stāsies spēkā 2020.gadā. Kaut Pārvalde jau ir DIV klients un izmanto šo sistēmu saziņā ar valsts iestādēm caur Pārvaldes lietvedības sistēmu, tomēr statistikas ražošanas procesu nodrošināšanai jāmeklē citi risinājumi. Tādēļ turpinoties DIV sistēmas modernizācijai – Pārvalde ir uzsākusi izvērtēt iestādes pamatdarbības procesus un oficiālās e-adreses lietošanas noteikumu ietekmi uz tiem. Projekta ietvaros tiks pilnveidots pakalpojums Nr.522 "Elektroniskās datu vākšanas sistēmas (EDV) lietotāju tiesības". Pakalpojumā tiks veiktas izmaiņas papildinot nosaukumu un procesa aprakstu, norādot ne tikai EDV sistēmas lietotāju tiesību iegūšanu, bet arī saziņas iespējas starp Pārvaldi un respondentu elektroniskā veidā atbilstoši *Oficiālās elektroniskās adreses likumam*.

Pārvalde veic regulāru (reizi divos gados) respondentu apmierinātības aptauju par sniegto pakalpojumu kvalitāti komunikācijā ar statistiķiem un EDV sistēmas lietojamības ērtumu. Šajā aptaujā tiek dota iespēja respondentiem sniegt savu novērtējumu vērtējumu skalā par saņemto pakalpojumu un sniegt komentārus vai priekšlikumus par nepieciešamajiem uzlabojumiem pakalpojumu saņemšanā, tai skaitā arī par EDV sistēmu. Aptaujas rezultāti tiek izvērtēti, un iesniegti priekšlikumi par nepieciešamajiem uzlabojumiem pakalpojumu sniegšanā, tai skaitā EDV sistēmu.

Projekta ietvaros jāparedz jaunas ISDAVS sistēmas funkcionalitātes un jāveic izmaiņas vēstuļu nosūtīšanas modulī, lai no jaunveidojamās sistēmas varētu veikt vēstuļu, kas atbilst *Paziņošanas likumam*, nosūtīšanu atbilstoši prasībām, kas paredzētas *Oficiālās elektroniskās adreses likumā*. Pārvalde izvērtēs savā kompetencē esošos ārējos tiesību aktus (likumi, Ministru kabineta noteikumi). Tāpat Pārvalde aktualizēs iekšējos normatīvos aktus un vadlīnijas (jāaktualizē procesuālā kārtība), lai tās ir saskaņā ar *Oficiālās elektroniskās adreses likumu* (adresātu pārbaude, ziņojuma faktiskā nosūtīšana un saņemšana uz un no e-adreses u.c. saistīti jautājumi). Lai nodrošinātu projektā paredzēto pilnveidoto publisko pakalpojumu popularizēšanu, tiks veikti sabiedrības informēšanas pasākumi par EDV sistēmas pielietošanas un preču ārējās tirdzniecības statistikas datu publicēšanas risinājumiem un to priekšrocībām, kas tiks realizēti

centralizēti – Publiskās pārvaldes informācijas un komunikācijas tehnoloģiju arhitektūras pārvaldības sistēma" (PIKTAPS), "PIKTAPS otrā kārtā" un "Pakalpojumu sniegšanas un pārvaldības platforma" (PSPP) projektu ietvaros.

ISDAVS Datu ievada modulī viena no būtiskākajām izmaiņām būs divu jaunu aiļu izveidošana eksporta veidlapās - izcelsmes valsts un uzņēmuma tirdzniecības partnera identifikācijas numurs.

Projekta ietvaros ir plānots, ka no esošā ISDAVS Datu ievada sākotnēji pārbaudīti dati tiek ieimportēti Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmā datu analīzei un savstarpējai datu salīdzināšanai. Šī būs jauna saite, jo Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēma tiks izveidota kā pilnīgi jauna datu apstrādes sistēma "VIESIS". Sistēmā ir jābūt iespējai savstarpēji sasaistīt un salīdzināt datus no visiem pieciem moduļiem – "Intrastat respondentu dati", "VID PVN dati", "Citu dalībvalstu mikrodati", "Trūkstošo datu novērtējums", "Extrastat Muitas dati" dažādos griezumos. Dati tiks atjaunoti periodiski, atkarībā no datu revīziju politikas un datu apstrādes procesa ātruma.

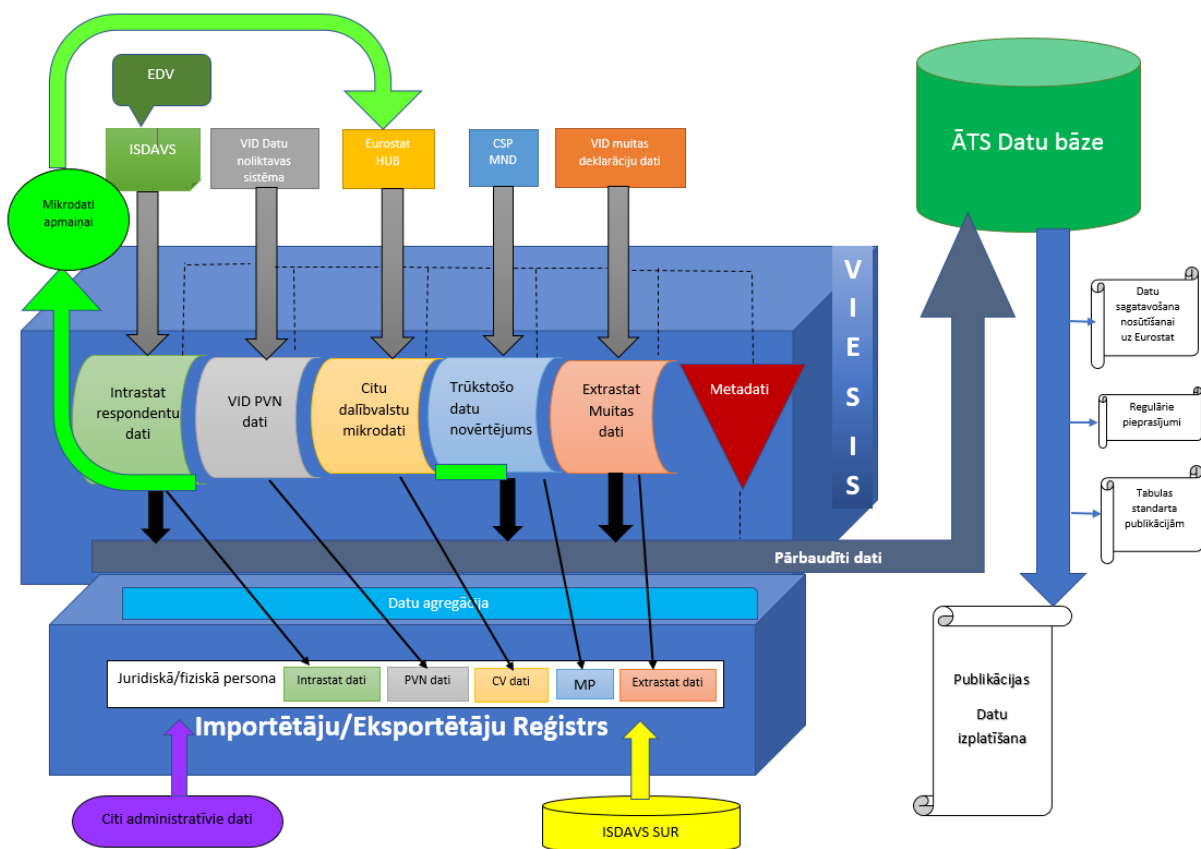
"Intrastat respondentu datu" modulī dati glabājas par pēdējiem trim gadiem mikrodatu līmenī. Dati par periodiem, kas ir ilgāks par trīs gadiem, tiek arhivēti. Galvenais parametrs, pēc kura notiek datu sasaiste, ir uzņēmuma identifikācijas kods – PVN nodokļu maksātāja numurs.

Intrastat pārskatu dati par preču ievadumu Latvijā datu kvalitātes nolūkos tiks salīdzināti ar citu dalībvalstu mikrodatiem par preču izvedumu uz Latviju. Ir jābūt iespējai analizēt datus gan mikrodatu līmenī, gan veicot dažāda veida agregācijas. Intrastat un citu dalībvalstu mikrodati tiks savstarpēji salīdzināti, atlasītas lielākās atšķirības datus, noskaidroti atšķirību iemesli.

Intrastat respondentu dati par preču izvedumu no Latvijas uz citām ES dalībvalstīm tiks sagatavoti datu nosūtīšanai uz Eurostat mikrodatu apmaiņas centru. Dati no Intrastat pārskatu datu moduļa tiks ievietoti atsevišķā "Mikrodatu apmaiņas" modulī atbilstoši Eurostat noteiktai datu apmaiņas struktūrai. "Mikrodatu apmaiņas" modulis kalpos tikai mikrodatu nosūtīšanai uz Eurostat.

3.1.8. Metadati un klasifikatori

Metadatu un klasifikatoru modulis "Metadati" tiek iestrādāts Ārējās tirdzniecības datu apstrādes sistēmā. Daļa no metainformācijas ir nepieciešama datu pārbaudei un analīzei. Daļa tiek izmantota datu izplatīšanas nolūkiem un statistikas ražošanai dažādos griezumos. Piemēram, KN un valstu klasifikators tiek izmantoti datu pārbaudes un analīzes procesā. NACE, CPA, BEC, SITC tiek piesaistīti jau pārbaudītiem datiem datu izplatīšanas mērķiem. Visiem datu moduļiem ir saite ar metadatiem. Atkarībā no mērķiem, metadati tiek izmantoti vai nu statistikas ražošanas stadijā, vai nu tajā posmā, kad dati tiek nosūtīti uz Pārvaldes ĀTS Datu bāzi.

2.attēls Nākotnes situācija

3.2. Dati

Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmai nepieciešamos datus neuztur neviena cita valsts iestāde. Administratīvie dati, ko Pārvalde saņem no VID Muitas pārvaldes un VID PVN deklarācijām tiešā veidā nevar tikt izmantoti preču ārējās tirdzniecības statistikas nodrošināšanai.

Statistikas sagatavošana ir noteikta Statistikas likumā. Atbilstoši iestādes funkcijām, Pārvalde izplata oficiālo statistiku, nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi pret visiem tās lietotājiem. Šāda funkcija par ĀTS datu sagatavošanu nav noteikta nevienai citai iestādei. Sagatavotie ĀTS statistikas dati būs pieejami bez piekļuves ierobežojumiem jebkuram interesentam, tostarp pašvaldībām, atbilstoši Statistikas likuma 19. pantam. Dati tiks publicēti atbilstoši atvērto datu principam, tādēļ citu informācijas sistēmu pārziņu apzināšana nav nepieciešama, kā arī specifiska sistēmu pielāgošana nav nepieciešama.

Projekta ietvaros, izmantojot Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas moduli “ĀTS Datu bāze”, tiks sagatavotas datu kopas, kas būs pieejamas atkal izmantošanai un koplietošanai, un tiks publicētas “Oficiālās statistikas portālā”. Detalizācija tiks noteikta ikgadējos Ministru kabineta (MK) noteikumos par Oficiālās statistikas programmu kārtējiem 3 gadiem.

Detalizācija atbilstoši 21.11.2017. MK noteikumu Nr. 683 pielikuma 2.tabulai ir šāda:

- Preču eksports un imports kopā Latvijā pa valstīm pēc Kombinētās nomenklatūras 2 zīmju līmenī,

- Preču eksports un imports kopā Latvijā pa valstīm pēc Kombinētās nomenklatūras 4 zīmju līmenī,
- Preču eksports un imports kopā Latvijā pa valstīm pēc Kombinētās nomenklatūras 8 zīmju līmenī,
- Preču eksports un imports kopā Latvijā pa valstu grupām (ES, eurozonas valstis, Neatkarīgo Valstu Sadraudzība (NVS)),
- Preču eksports un imports kopā Latvijā sadalījumā pa nacionālo kontu galvenajām sastāvdaļām atbilstoši EKS2010 un pēc ANO Plašo ekonomisko kategoriju klasifikācijas BEC 4.red. klasifikācijas kategorijām,
- Preču eksporta un importa struktūra kopā Latvijā atbilstoši uzņēmumu saimnieciskās darbības veidam NACE 2.red. 2 zīmju līmenī,
- Preču eksports un imports kopā Latvijā pa Kombinētās nomenklatūras sadaļām un pēc uzņēmumu darbības veida NACE 2.red. 2 zīmju līmenī,
- Preču eksports un imports kopā Latvijā pa Kombinētās nomenklatūras sadaļām un valstīm, valstu grupām un teritorijām.

Oficiālās statistikas publicējamo rādītāju detalizāciju un publicēšanas periodiskumu nosaka ne tikai Oficiālās statistikas programma, bet arī ES regulu prasības.

Datu apstrādes sistēmas modulī “ĀTS Datu bāze”, tiks sagatavotas arī datu kopas, kas tiks nosūtītas dažādām organizācijām, piemēram, Eurostat nosūtāmā datu kopa par preču ārējo tirdzniecību uzņēmumu raksturlielumu dalījumā pēc speciālās sistēmas Kopienas principa un preču ārējā tirdzniecība ar trešām valstīm valūtu dalījumā.

Jāatzīmē, ka izmantojot Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas moduli “ĀTS Datu bāze”, Pārvalde regulāri atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 638/2004 (2004. gada 31. marts) un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 471/2009 (2009. gada 6. maijs) prasībām sagatavos datus un nosūtīs Eurostat. Pēc Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas par Eiropas uzņēmējdarbības statistiku stāšanās spēkā datu nosūtīšanas prasības Eurostat būs iestrādātas šajā regulā. Eurostat no dalībvalstīm saņemtos datus publicē datu bāzē COMEXT. Saskaņā ar ANO pieprasījumu Pārvalde regulāri sagatavos un nosūtīs datus, kurus ANO publicē savā datu bāzē COMTRADE.

Ir paredzēts, ka sistēmas modulī “ĀTS Datu bāze” tiks sagatavotas arī divas ikmēneša datu kopas publicēšanai Atvērto datu portālā. Abu datu kopu - importa un eksporta datus paredzēts publicēt atbilstoši Kombinētās nomenklatūras 8 zīmju līmenim, kas ir sīkākais preču dalījums, kas vienoti iespējams gan Intrastat, gan Ekstrastat datiem. Plānotā datu detalizācija ir šāda:

Imports

Rādītāji
Gads/mēnesis (perioda pieraksta veids 2018M01)
Preces KN kods – 8zīmes
Importa statistiskā vērtība, EUR
Neto masa, kg
Daudzums papildmērvienībā
Papildmērvienības nosaukums
Izcelsmes/nosūtīšanas valsts kods importā

Eksports

Rādītāji
Gads/mēnesis (perioda pieraksta veids 2018M01)
Preces KN kods – 8 zīmes
Eksporta statistiskā vērtība, EUR
Neto masa, kg
Daudzums papildmērvienībā
Papildmērvienības nosaukums
Galamērķa valsts kods eksportā

Šo datu publicēšanas tehniskie risinājumi tiks izvēlēti projekta gaitā, izmantojot atvērto datu publicēšanai un apmaiņai piemērotus datu formātus atbilstoši Atvērto datu portāla iespējamiem un ar Centrālo statistikas pārvaldi saskaņotiem iespējami optimālākiem un abām pusēm ērtākiem tehniskiem risinājumiem.

Pilnveidojot Latvija.lv portālā publicēto publisko pakalpojumu Nr.338 "Dati par ārējo tirdzniecību - importu un eksportu", pakalpojums tiks papildināts ar elektroniskas pieteikšanās un atbildes saņemšanas iespējām, vienlaikus nodrošinot papildus informāciju un saites uz ĀTS datu pieejamību Statistikas portālā un Atvērto datu portālā.

Lai veicinātu publisko datu izmantošanu valsts līmenī un popularizētu statistikas lietotāju ieguvumus preču ārējās tirdzniecības statistikas datu kopu izmantošanai, ir paredzēts nodrošināt sabiedrības informētību par statistikas datu izplatīšanas kanāliem un formātiem elektroniskā veidā realizējot to centralizēti – "PIKTAPS", "PIKTAPS otrā kārtā" un "PSPP" projektu ietvaros.

3.3. Programmatūra

Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēma tiks veidota kā jauna informācijas sistēma, kas tiks integrēta ar Pārvaldē uzturētajām informācijas sistēmām. Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes informācijas sistēmā tiks nodrošināta ērta, vienviet pieejama informācija, kas paredzēta Pārvaldes ekspertiem, kuri veiks datu vākšanu, apstrādi, analīzi, sagatavošanu izplatīšanai. Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēma nodrošinās piekļuvi Pārvaldes Uzņēmumu un organizāciju reģistram un Pārvaldes EDV sistēmai, kā arī ISDAVS Datu ievada sistēmai, kuru projekta ietvaros nav paredzēts aizstāt. Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas nodrošināšanai būtu nepieciešams risinājums, kas nodrošina gan savstarpējo VIESIS sistēmas moduļu sadarbību, gan abu virzienu sadarbību ar atsevišķiem ISDAVS moduļiem.

Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas oriģināl programmatūra, kas nodrošinās komponentu sadarbību un papildu funkcionalitāti uzturēs resursa darbināšanai nepieciešamo informāciju, piemēram, informāciju par importētājiem un eksportētājiem, no citām dalībvalstīm saņemtos mikrodatos, publicējamo datu bāzi utt.

Detalizēts risinājums VIESIS sistēmas darbībai tiks izstrādāts izmantojot ārpalpojumu par dokumentācijas izstrādi, autoruzraudzību un kvalitātes nodrošināšanu, kurā tiks plānota arī sistēmas lietojamība.

3.4. Infrastruktūra

Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēma tiks izvietota uz esošās Pārvaldes serveru infrastruktūras, nebūs nepieciešama papildu serveru jauda. Jebkuras nākotnes fizisko iekārtu vai uzturēšanas izmaksas tiks iekļautas iestādes kopējos modernizācijas projektos. Tādā veidā tiks nodrošināta ne tikai finanšu efektīva, bet arī iespējami kompakta un standartizēta infrastruktūra. Sistēmai tiks nodrošinātas testa un produkcijas vides.

Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēmas aizsardzība pret drošības apdraudējumiem tiks nodrošināta tādā pašā līmenī, kādā tā tiek nodrošināta citiem Pārvaldes informācijas resursiem. Tas ietver sevī gan ar piekļuves regulēšanu saistītos normatīvos un tehniskos pasākumus, gan ar sistēmas integritātes un pieejamības nodrošināšanas pasākumiem

atbilstoši Pārvaldes pieņemtajiem principiem, regulējošiem tiesību aktiem un ISO 27001:2013 standarta prasībām (Pārvalde prasību atbilstības sertifikātu saņēmusi 2017.gada 21.septembrī).

3.5. Mijiedarbība ar pašvaldībām un sadarbība ar Eiropas Savienības dalībvalstīm un Eiropas Komisijas institūcijām

Projekta ievaros jaunizveidojamiem un pilnveidojamiem procesiem nav plānota mijiedarbība ar procesiem pašvaldībās.

Projekta rezultātā tiks izveidota mikrodatu apmaiņas sistēma starp dalībvalstīm. Tādējādi tiks izpildītas Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas par Eiropas uzņēmējdarbības statistiku (*Brussels, 6.3.2017. COM(2017) 114 final, 2017/0048 (COD)*) priekšlikuma prasības. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas par Eiropas uzņēmējdarbības statistiku priekšlikuma prasības būtiski izmainīs Savienības iekšējās preču tirdzniecības statistikas apkopošanu, paredzot apmaiņu ar konfidenciālu informāciju – mikrodatiem par Eiropas Savienības iekšējās preču tirdzniecības eksportu starp dalībvalstu statistikas iestādēm.

Katra dalībvalsts atbilstoši noteiktajai faila struktūrai un kvalitātes prasībām, noteiktos termiņos katru mēnesi sagatavos un nosūtīs uz Mikrodatu apmaiņas centru datus no savāktajām Intrastat veidlapām par eksportu. Eurostat veido jaunu datu apmaiņas rīku, kas nodrošinās, lai dalībvalstis varētu nosūtīt sagatavotos mikrodatu, kā arī saņemt atbilstošos mikrodatu t.s. mikrodatu apmaiņas vietnē jeb HUB. HUB veic noteiktas datu validācijas, sadala datus pa partnervalstīm un nosūta tām šos datus, izmantojot EDAMIS rīku. Latvija paredzējusi datu apmaiņai izmantot drošu vienoto ES datu apmaiņas kanālu TESTA, kas ir viena no divām iespējām.

Mikrodatu apmaiņas centru uzturēs Eurostat. Dalībvalstis no šī Mikrodatu apmaiņas centra iegūs informāciju par citu dalībvalstu savākto preču eksportu uz šo konkrēto valsti. Kā jau iepriekš minēts, dalībvalstis saņemtos mikrodatu pilnībā vai daļēji varēs izmantot sava importa datu nodrošināšanai, kā arī kvalitātes nolūkiem.

Apmaiņas sistēmas ar mikrodatiem ieviešana vistiešākajā veidā mijiedarbosies gan ar Eurostat, gan ar ES dalībvalstīm. Dalībvalstīm uz Eurostat 40.dienā pēc pārskata perioda ir jānosūta dati par preču eksportu un importu agregētā veidā, bet 70.dienā pēc pārskata perioda preču tirdzniecības statistikas dati starp dalībvalstīm detalizētā līmenī. Datu nosūtīšana būs jāveic SDMX formātā. Oficiālās statistikas apmaiņā SDMX nodrošina statistikas un tehniskos standartus, tostarp SDMX iezīmēšanas valodu, izmantojot XML sintaksi ("SDMX-ML formāts").

Katra dalībvalsts arī nacionālajā līmenī publicē informāciju par preču eksportu un importu (Latvija savus nacionālos datus publicēs caur "Oficiālo statistikas portālu"). Līdz ar to gan Eurostat, gan dalībvalstīs pieaugs savstarpēja atkarība no citu valstu spējas savlaicīgi savākt kvalitatīvu, pilnīgu informāciju par preču eksportu un to caur Mikrodatu apmaiņas centru nodot pārējo dalībvalstu statistikas iestādēm.

4. Projekta ieguldījums SAM rezultātu rādītājos un projekta sociālekonomiskā indikatīvā lietderība

4.1. Ieguldījums SAM rezultāta rādītāju sasniegšanā

Ministru kabineta 2015. gada 17. novembra noteikumu Nr. 653 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt publisko datu

atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" īstenošanas noteikumi" 7.1. apakšpunktā kā darbības programmas "Izaugsmes un nodarbinātība" prioritārā virziena "IKT pieejamība, e-pārvalde un pakalpojumi" 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" iznākuma rādītāji līdz 2023. gada 31. decembrim minēti 190 pilnveidotu darbības procesu un 17 centralizētas atvērtas informācijas sistēmu platformas.

Pārvalde projekta īstenošanas rezultātā plāno izveidot no jauna 1 un pilnveidot 2 savus darbības procesus, tādējādi sniedzot 1,6 % ieguldījumu 7.1.1. apakšpunktā minētā iznākuma rādītāja sasniegšanā un saņemot aptuveni 0,3 % no 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" kopējā attiecināmā finansējuma.

4.2. Sociālekonomiskais indikatīvais lietderīgums

Projekta galvenais mērķis ir izveidot jaunu, mūsdienīgu preču ārējās statistikas datu apstrādes sistēmu, kas pilnveidos statistisko datu iegūšanas procesu ar mērķi paaugstināt saņemtās informācijas kvalitāti un samazināt respondentu noslodzi.

Sociālekonomiskie ieguvumi nosacīti iedalāmi trīs grupās: Pārvaldes resursu optimizācija ārējās tirdzniecības statistikas datu sagatavošanai, statistikas sniedzēju (respondentu) izdevumu samazināšana Intrastat pārskatu aizpildīšanai un statistikas lietotāju ieguvumi ārējās tirdzniecības statistikas datu kopu izmantošanai dažādos elektroniskos formātos, tostarp SDMX.

Pēdējos gados strauji pieaug starptautisko organizāciju un citu datu lietotāju prasības, kas saistītas ar dažāda apjoma publicējamu datu kopu apmaiņu un izplatīšanu, tostarp mašīnlasāmos formātos. Projekta ietvaros ir paredzēts sagatavot ārējās tirdzniecības publicējamās statistikas datu kopas Kopienas aptvērumam pēc speciālās sistēmas nosūtīšanai Eurostat un citām starptautiskām organizācijām SDMX formātā atbilstoši ISO 17369:2013 standartam. Šī standarta izmantošana ļauj datu lietotājiem ērti izmantot liela apjoma statistikas datus un to metadatu apmaiņu un validēšanu. Lielākie lietotāji ir tādas starptautiskās organizācijas kā Starptautisko norēķinu banka, Eiropas Centrālā banka, Eurostat, Starptautiskais Valūtas fonds, OECD, ANO un Pasaules Banka. Šī projekta ietvaros lietotāju ieguvums netiek vērtēts, jo publicētie dati var vairākkārt tikt izmantoti un precīzu lietderīguma novērtējumu nav iespējams aprēķināt.

Vērtējot lietderīgumu no statistikas lietotāju puses, var uzsvērt šādus sociālekonomiskā lietderīguma aspektus, kas statistikas lietotājam nodrošina papildu analītisko potenciālu, paaugstina statistikas vērtību, vienlaikus samazinot statistikas iegūšanas izmaksas. Ir plānots, ka preču ārējās tirdzniecības statistikas dati standartizētā veidā tiks publicēti Statistikas portālā (ERAF projekts "Oficiālās statistikas portāls"). ĀTS dati ir vieni no svarīgākajiem statistikas datiem valsts līmenī – tie tiek lietoti dažādu līmeņu ekonomiskās attīstības politiku izstrādē, visās starpvalstu ekonomiskās sadarbības sarunās, līgumos utml. Šo datu augsta kvalitāte ir objektīvs priekšnoteikums ticamas valsts maksājumu bilances sagatavošanai, iekšzemes kopprodukta apjoma aprēķiniem un nacionālo kontu sistēmas balansēšanai. Tiešs statistikas lietotāju izmaksu ietaupījums netiek rēķināts atsevišķi ĀTS datiem, jo lietderīgums jau ir aprēķināts, balstoties uz visu statistikas datu tvērumu projektā "Oficiālās statistikas portāls".

Nozīmīgs sociālekonomiskais ieguvums ir paredzēts Intrastat statistikas sniedzējiem. Ik mēnesi aptuveni 4,5 tūkstoši uzņēmumu sniedz datus par preču ievadumu no Eiropas Savienības

dalībvalstīm. Lai samazinātu uzņēmumu noslodzi, ir paredzēts, ka divus gadus pēc projekta beigām tiks uzsākta no citām dalībvalstīm saņemto mikrodatu izmantošana. Divus gadus pēc projekta beigām ir paredzēts no Latvijas respondentiem savāktos datus daļēji aizstāt ar datiem, kas tiks saņemti no citām dalībvalstīm par eksportu uz Latviju (plānots aizstāt 10% importa apjoma preču vērtības izteiksmē). Trīs gadus pēc projekta beigām šo īpatsvaru ir plānots palielināt līdz 20%.

Vispirms ir paredzēts samazināt statistisko slodzi tiem respondentiem, kuru vērtības īpatsvars importa apjomā ir mazāks (vairumā gadījumu tie ir mazie un vidējie uzņēmumi). Šo uzņēmumu dati tiks aizvietoti ar informāciju, kas tiks saņemta no citām dalībvalstīm.

Sociālekonomiskā ieguvuma aprēķins

Sociālekonomiskais ieguvums	Ekvivalents naudas izteiksmē (EUR)	Aprēķins
<p>Respondentu izdevumi Intrastat datu sagatavošanai</p> <p>Citu dalībvalstu mikrodatu izmantošana ļaus samazināt Intrastat pārskata sagatavošanas izmaksas respondentiem.</p> <p>Divus gadus pēc projekta beigām ir paredzēts aizstāt 10% importa apjoma vērtības izteiksmē ar datiem, kas tiks saņemti no citām dalībvalstīm par eksportu uz Latviju</p> <p>Trīs gadus pēc projekta beigām ir paredzēts aizstāt 20% importa apjoma vērtības izteiksmē ar datiem, kas tiks saņemti no citām dalībvalstīm par eksportu uz Latviju</p>	<p>5 202 600 <i>euro</i></p>	<p>Respondentu skaits, kas aizpilda Intrastat pārskatu par preču ievadumu Latvijā no ES dalībvalstīm, ir apmēram 4,5 tūkst. Aizpildīto rindu (R) skaits Intrastat pārskatos ir ~1,8 milj. Respondenta vidējais patērētais laiks vienas rindas aizpildīšanai (T) ir 8,7 min. Vidējā grāmatveža alga (2014.g. oktobris) ir 1 101 <i>euro</i> mēnesī, jeb (I) 5,98 <i>euro</i> stundā.</p> <p>Respondentu patērētais laiks Intrastat pārskatu aizpildīšanai (pārskatu par preču ievadumu Latvijā no ES dalībvalstīm):</p> $R * T / 60 = 1\ 800\ 000 * 8,7 / 60 = 261\ 000 \text{ stundas gadā}$ <p>Respondentu izmaksas Intrastat pārskata aizpildīšanai par preču ievadumu ir:</p> $R * T / 60 * I = (1\ 800\ 000 * 8,7) / 60 * 5,98 = 1\ 560\ 780 \text{ euro}$ <p>Savākto Intrastat pārskatu importa vērtības samazinājums par 10% samazina (R) līdz ~1,4 milj.</p> $R * T / 60 = 1\ 400\ 000 * 8,7 / 60 = 203\ 000 \text{ stundas gadā}$ $R * T / 60 * I = (1\ 400\ 000 * 8,7) / 60 * 5,98 = 1\ 213\ 940 \text{ euro}$ <p>Savākto Intrastat pārskatu importa vērtības samazinājums par 20% samazina (R) līdz ~1,1 milj.</p> $R * T / 60 = 1\ 100\ 000 * 8,7 / 60 = 159\ 500 \text{ stundas gadā}$ $R * T / 60 * I = (1\ 100\ 000 * 8,7) / 60 * 5,98 = 953\ 810 \text{ euro}$ <p>Respondentu izdevumi Intrastat datus sagatavošanai trīs gadu laikā samazināsies par:</p> $(1\ 560\ 780 - 1\ 213\ 940) + (1\ 560\ 780 - 953\ 810) = 346\ 840 + 606\ 970 = 953\ 810 \text{ euro}$ <p>Respondentu izdevumi Intrastat datus sagatavošanai 10 gadu laikā pēc projekta beigām samazināsies par:</p> $953\ 810 + 606\ 970 * 7 = 5\ 202\ 600 \text{ euro}$

Indikatīvi aprēķinot, VIESIS datu apstrādes sistēmas izmaksas (izstrādes un uzturēšanas) 10 gadu laikā veidos $559600 + 75\ 000 * 10 = 1\ 309\ 600 \text{ euro}$. Administratīvā sloga samazinājums Intrastat respondentiem 10 gadu laikā samazina uzņēmumu izmaksas par 5 202 600 *euro*.

Tādējādi jāpieņem, ka projekta īstenošanas sociālekonomiskais ieguvums 10 gadu laikā ir ~ 3.8 milj. *euro*.

Lai arī projekta rezultātā paredzēts ietaupīt uz Pārvaldes darbinieku darba slodzi, optimizējot ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes procesu, jāņem vērā, ka reāls Pārvaldes darbinieku skaita samazinājums šī projekta rezultātā nav sagaidāms, jo obligātas mikrodatu apmaiņas ieviešana starp dalībvalstu statistikas iestādēm par Savienības iekšējo preču eksportu palielinās darba apjomu statistikas iestādēm. Tomēr, ņemot vērā paredzēto ĀTS datu vākšanas apjoma samazinājumu importa plūsmā, sākot ar otro gadu pēc projekta pabeigšanas, var paredzēt resursu ietaupījumu šo datu vākšanai un apstrādei. Pārvaldes izdevumu samazinājums šī procesa nodrošināšanai pirmos divus gadus nav paredzēts, bet trešajā gadā samazinājums plānots 2 800 cilvēkstundas, kas ir 18 004 *euro* gadā. Sākot ar trešo gadu, resursu samazinājums importa datu vākšanas un apstrādes funkciju veikšanai ir aprēķināts 4 900 cilvēkstundas (statistiķa – datu vācējs, apstrādātājs), kas gadā sastāda 31 507 *euro*.

Sociālekonomiskā ieguvuma aprēķins (valsts pārvaldē strādājošo skaita un iestādes uzturēšanas izdevumu samazinājums)

Sociālekonomiskais ieguvums	Ekvivalents naudas izteiksmē (EUR)	Aprēķins
<p>Importa datu apstrādes procesa nodrošināšanai nepieciešamo resursu ietaupījums</p> <p>Citu dalībvalstu mikrodatu izmantošana ļaus samazināt Intrastat pārskata datu vākšanas un apstrādes izmaksas Pārvaldei.</p> <p>Divus gadus pēc projekta beigām ir paredzēts aizstāt 10% importa apjoma vērtības izteiksmē ar datiem, kas tiks saņemti no citām dalībvalstīm par eksportu uz Latviju</p> <p>Trīs gadus pēc projekta beigām ir paredzēts aizstāt 20% importa apjoma vērtības izteiksmē ar datiem, kas tiks saņemti no citām</p>	<p>270 060 <i>euro</i></p>	<p>Importa datu apstrādes apjoma samazinājums ļauj aprēķināt ietaupītos resursus, balstoties uz analizējamo preču rindu skaitu.</p> <p>Aprēķins veikts pamatojoties uz pēdējo gadu (2016.g.), par kuru ir pieejami gala dati (t.i. revīzijas vairs nav paredzētas). Pirmo gadu pēc projekta beigām resursu ietaupījums nav sagaidāms.</p> <p>Stundas likme datu vākšanas un apstrādes darbiniekam 2016.g. noteikta (I) 6,43 <i>euro</i>/h. Aizpildīto rindu (R) skaits Intrastat pārskatos ir ~1,8 milj. Vienas datu rindas apstrādei vidēji tiek patērēts (T) 0,42 min.</p> <p>Pārvaldes resursu patērētais laiks Intrastat pārskatu vākšanai un apstrādei (pārskati par preču ievedumu no ES valstīm): $R * T / 60 = 1\ 800\ 000 * 0,42 / 60 = 12\ 600$ stundas gadā</p> <p>Pārvaldes izmaksas Intrastat pārskata datu vākšanai un apstrādei par preču ievedumu ir: $R * T / 60 * I = (1\ 800\ 000 * 0,42) / 60 * 6,43 = 81\ 018$ <i>euro</i></p> <p>Savāktos Intrastat pārskatu importa vērtības samazinājums par 10% samazina (R) līdz ~1,4 milj. $R * T / 60 = 1\ 400\ 000 * 0,42 / 60 = 9\ 800$ stundas gadā</p> <p>$R * T / 60 * I = (1\ 400\ 000 * 0,42) / 60 * 6,43 = 63\ 014$ <i>euro</i></p> <p>Importa vērtības samazinājums par 20% samazina (R) līdz ~1,1 milj. $R * T / 60 = 1\ 100\ 000 * 0,42 / 60 = 7\ 700$ stundas gadā</p> <p>$R * T / 60 * I = (1\ 100\ 000 * 0,42) / 60 * 6,43 = 49\ 511$ <i>euro</i></p>

dalībvalstīm par eksportu uz Latviju		Resursu ietaupījums Intrastat datus sagatavošanai četru gadu laikā ir: $(81\ 018-63\ 014)+(81\ 018-49\ 511)=18\ 004+31\ 507=49\ 511\ euro$ Resursu ietaupījums Intrastat datus sagatavošanai 10 gadu laikā pēc projekta beigām ir: $49\ 511+31\ 507*7=270\ 060\ euro$
--------------------------------------	--	--

Ietaupītie Pārvaldes resursi tiks izmantoti jaunu funkciju veikšanai, lai noteiktos termiņos nodrošinātu citas dalībvalstis ar pārbaudītiem un kvalitatīviem mikrodatiem, kā arī, lai pārlicinātos par no citām dalībvalstīm saņemto datu kvalitāti, izmantojot tos importa statistikas sagatavošanai. Ņemot vērā iegūtos rezultātus datu apmaiņas iespējamības testēšanā projektā, kas norisinājās no 2014.-2016.gadam, konstatēts, ka Pārvaldes resursu ietaupījums, atsakoties daļēji no importa datu vākšanas, būs ievērojami mazāks nekā darba slodzes pieaugums mikrodatu apstrādei, kas saņemti no citām ES dalībvalstīm. Ņemot vērā augstākminēto, resursu ietaupījums 270 060 euro apmērā netiek pievienots kopējam projekta lietderīguma novērtējumam naudas izteiksmē.

5. Projekta darbības, laika plāns un izmaksas

Projekta darbību īstenošanas laika grafiks

Nr.p.k.	Darbības nosaukums	Projekta īstenošanas laika grafiks (ceturkšņos)											
		Projekta īstenošanas 1.gads				Projekta īstenošanas 2.gads				Projekta īstenošanas 3.gads			
		1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
1	Projekta vadība un administrēšana, ieviešanas uzraudzība, kvalitātes kontrole	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2	Projekta tehniskās dokumentācijas sagatavošana	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3	ISDAVS sistēmas vēstuļu sūtīšanas moduļa pilnveides (atbilstoši DIV sistēmas un oficiālās e-adrešu prasībām) tehnisko specifikāciju sagatavošana	x	x	x	x	x							
4	VIESIS sistēmas tehnisko specifikāciju sagatavošana	x	x	x	x	x							
5	ISDAVS sistēmas vēstuļu sūtīšanas moduļa pilnveidojumu izstrāde					x	x	x	x				
6	VIESIS sistēmas izstrāde					x	x	x	x	x	x	x	x
7	ISDAVS sistēmas vēstuļu sūtīšanas moduļa lietojamības testēšana un ieviešana								x	x			
8	VIESIS sistēmas lietojamības testēšana un ieviešana								x	x	x	x	x
9	VIESIS un ISDAVS sistēmas lietotāju apmācības											x	x
10	Izstrādātās programmatūras drošības un veiktspējas audits												x

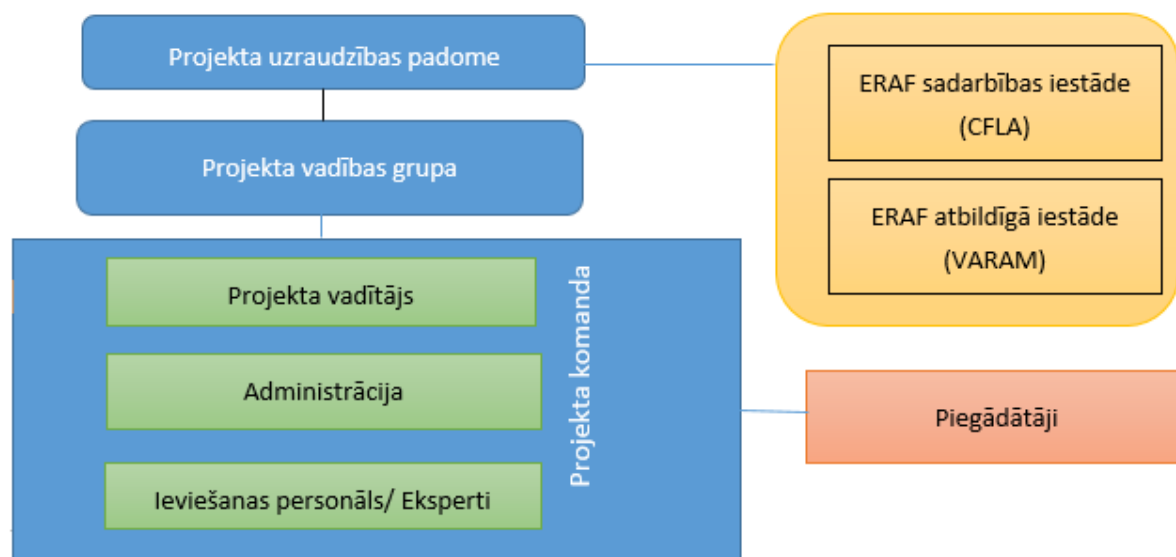
5.2. Projekta izmaksu sadalījums

	Finansējuma avots	2019	2020	2021	2022	KOPĀ, euro	%
1.	ERAF finansējums	4296	13722	107239	350403	475660	85
2.	Valsts budžeta finansējums	758	2422	18924	61836	83940	15
3.	Pašvaldības budžeta finansējums	0	0	0	0	0	0
4.	Kopējās izmaksas	5054	16144	126163	412239	559600	100

Nr.p.k.	Nepieciešamās IKT risinājuma uzturēšanas izmaksas	1.gads pēc projekta īstenošanas, euro	2.gads pēc projekta īstenošanas, euro	3.gads pēc projekta īstenošanas, euro	KOPĀ, euro
	Informācijas sistēmas VIESIS risinājumu uzturēšanas izmaksas.	75 000	75 000	75 000	225 000

6. Projekta organizācija un pārvaldība

Projekta īstenošanai tiks izveidota strukturēta Projekta pārvaldības organizācija, kas ietver skaidru Projekta īstenošanā iesaistīto pušu lomu un atbildību, savstarpējās sadarbības un lēmumu pieņemšanas principu definējumu.

3.attēls Projekta organizācija un pārvaldība

Projekta uzraudzības padome – uzrauga projekta aktivitāšu īstenošanu atbilstoši projekta mērķiem un plānotajiem rezultātiem, kā arī apstiprina ārēju faktoru ietekmē radušos izmaiņu nepieciešamību projektā. Projekta uzraudzības padomes sastāvā ir Pārvaldes priekšniece, Pārvaldes priekšnieka vietnieks, projekta vadītājs un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) pārstāvis.

Projekta vadības grupa - projekta pārvaldības struktūra, kas izvērtē projekta vadītāju sniegto informāciju, kā arī analizē projekta ieviešanas gaitu un nepieciešamas izmaiņas projekta aktivitāšu ieviešanā. Projekta vadības grupa koordinē projekta aktivitātes, atbild par projektam izvirzīto rezultātu sasniegšanu, izskata projekta atskaites pirms to iesniegšanas padomei vai uzraugošajām institūcijām. Projekta vadības grupa ir pakļauta Projekta uzraudzības padomei. Projekta vadības grupas uzdevums ir nodrošināt ar projekta īstenošanu saistītu lēmumu pieņemšanu un izpildi. Projekta vadības grupas sastāvā ietilpst projekta vadītājs, Pārvaldes Informātikas departamenta direktors, Pārvaldes Stratēģiskās plānošanas un resursu vadības departamenta pārstāvis, Makroekonomiskās statistikas departamenta direktors, Pārvaldes Juridiskās un pārvaldes organizācijas departamenta direktors.

Projekta vadītājs ietilpst projekta administrācijas speciālistu sastāvā un atbild par projekta īstenošanu saskaņā ar laika grafiku, finansējuma plānu un kvalitāti. Projekta vadītājs organizē un vada komandas darbu, nosakot atbildību, pienākumus, kontrolējot darbu savlaicīgu un kvalitatīvu izpildi; nodrošina komunikāciju starp projektā iesaistītajām pusēm; uztur projekta dokumentāciju. Specifisku uzdevumu veikšanai projekta vadītājs pēc nepieciešamības piesaista kompetentas amatpersonas no attiecīgajiem Pārvaldes departamentiem.

Projekta komandas kompetencē ir esošo aktivitāšu koordinēšana, to īstenošanas uzraudzība un informācijas sniegšana Projekta vadības grupai par Projekta īstenošanas progresu. Projekta

komandas sastāvā ir projekta vadītājs, projekta administrēšanas speciālisti, projekta ieviešanas personāls un eksperti.

Piegādātāji – ārējie pakalpojumu sniedzēji – sistēmas lietotāju vajadzību, lietojamības plānošanas un grafiskā dizaina izstrādātāji; sistēmas izstrādes un ieviešanas pakalpojumu sniedzēji.

ERAF sadarbības iestāde - darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” prioritārā virziena „IKT pieejamība, e-pārvalde un pakalpojumi” 2.2.1.specifiskā atbalsta mērķa „Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību” 2.2.1.1.pasākuma „Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība” sadarbības iestāde - Centrālā finanšu un līgumu aģentūra (CFLA).

ERAF atbildīgā iestāde - darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” prioritārā virziena „IKT pieejamība, e-pārvalde un pakalpojumi” 2.2.1.specifiskā atbalsta mērķa „Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību” 2.2.1.1.pasākuma „Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība” atbildīgā iestāde VARAM.

7. Projekta ierosināšana un kontaktpersonas

Pārvaldes projekta “Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēma” mērķis ir izveidot jaunu datu savākšanas un apstrādes sistēmu “VIESIS” preču tirdzniecības statistikas starp Eiropas Savienības dalībvalstīm un ar trešām valstīm sagatavošanas nodrošināšanai, kas ietver sevī gan ātrdarbību, gan ērtu lietojamību, nodrošinot apstākļus administratīvā sloga samazināšanai un sadarbības ar Eiropas Savienības dalībvalstīm izveidošanai.

Kā projekta galvenos ierobežojumus un ārējos faktoros, kas būtiski varētu ietekmēt projekta norisi un rezultātus, var minēt Eiropas Komisijas sagatavoto priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas uzņēmējdarbības statistiku (*Brussels, 6.3.2017. COM(2017) 114 final, 2017/0048 (COD)*), kura ietver sevī jaunas būtiskas izmaiņas preču ārējās tirdzniecības statistikas jomā, kā arī šīs regulas deleģēto un īstenošanas aktu gala versijas neesamību un to spēkā stāšanās termiņus. Tas ir svarīgi, jo jaunās Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas par Eiropas uzņēmējdarbības statistiku prasības būtiski izmainīs Savienības iekšējās preču tirdzniecības statistikas apkopošanu, paredzot apmaiņu ar konfidenciālu informāciju – mikrodatiem par Eiropas Savienības iekšējo preču eksportu starp dalībvalstu statistikas iestādēm.

Saistība ar iepriekšējā plānošanas perioda projektiem. Pārvalde ir apstiprināta ERAF 1.kārtas projektu sarakstā ar projektu “Oficiālās statistikas portāls”. Oficiālās statistikas portāla projektā galvenokārt paredzēta Latvijas oficiālās statistikas datu izplatīšanas platformas izveide. Pilns apraksts pieejams VARAM mājaslapā. 2.kārtas projekta “Ārējās tirdzniecības statistikas datu apstrādes sistēma” mērķis ir izveidot jaunu datu savākšanas un apstrādes sistēmu “VIESIS”, kas savstarpēji saistīta ar 1.kārtas projektu tikai nododot ĀTS datu kopas izplatīšanai Statistikas portālā tam paredzētos speciālos noteiktos formātos. Ņemot vērā attīstāmo un jaunveidojamo procesu un pakalpojumu atšķirības, var apgalvot, ka finansējums nepārklājas.

Loma	Amats, Vārds Uzvārds	Kontaktinformācija
Projekta pārvaldnieks*	Centrālās statistikas pārvaldes priekšniece, Aija Žigure	Aija.Zigure@csp.gov.lv , tālr. 67366850
Risinājuma īpašnieks**	Centrālās statistikas pārvaldes priekšnieka vietnieks, Norberts Tālers	Norberts.Talers@csp.gov.lv , tālr. 67366650
Projekta vadītājs	Centrālās statistikas pārvaldes priekšnieka vietnieks, Norberts Tālers	Norberts.Talers@csp.gov.lv , tālr. 67366650

* persona, kas būs atbildīga par projekta organizāciju un īstenošanu iestādes – īstenošanas augstākās vadības līmenī, projekta uzraudzības padomes vadītājs

** persona, kas būs atbildīga par jaunradītā risinājuma izmantošanu

Projekta iesniedzējs

paraksts

Vārds, Uzvārds

Rīgā,

Datums